

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ BEDEN ALGISI İLE AKRAN
İLİŞKİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

TEZİ YAZAN

İlker ALTUN

1.Tez Danışmanı: Doç. Dr Soner ÇAKMAK (Çukurova Üniversitesi)

2.Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mustafa KALE

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Mehmet Emin DEMİRKOL (Çukurova Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Çağrı UTKAN

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Ufuk KOCATEPE AVCI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / EYLÜL 2024

ONAY SAYFASI**T.C.****ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ****SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE**

2022011057 numaralı öğrencimiz olan **İlker ALTUN** tarafından hazırlanan “**Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Beden Algısı İle Akran İlişkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” başlıklı bu tez çalışması jürimiz tarafından **oybirliği ile** Psikoloji Ana Bilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. Dışı – (1.Tez Danışmanı) – Jüri Başkanı.: Doç.Dr.Soner ÇAKMAK (Çukurova Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi – (2.Tez Danışmanı) – Jüri Üyesi.: Doç.Dr.Mustafa KALE

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. Dışı – Jüri Üyesi: Doç.Dr.Mehmet Emin DEMİRKOL (Çukurova Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi – Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Çağrı UTKAN

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi – Jüri Üyesi: Dr.Öğr.Üyesi Ufuk KOCATEPE

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

27/09/2024

Prof. Dr. Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU

Sosyal Bilimler Enstitüsü Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Ulu Önderimiz Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK'e ...

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

27/09/2024

İlker ALTUN

TEŞEKKÜR

Psikoloji biliminden bihaber gittiğim ama bir o kadar da severek bitirmeme vesile olan Bingöl Üniversitesi Psikoloji Bölümü akademisyenlerine sonsuz sevgi ve saygılarımı sunarım.

Çalışmada verilerin toplanma sürecinde desteklerini esirgemeyen ve kolaylıklar sağlayan tüm okul öncesi öğretmeni arkadaşlara,

Çalışmaya katılım sağlayan geleceğimizin teminatı sevgili çocuklarımıza,

Çalışma konusunu belirlerken ve süreçte desteklerini esirgemeyen saygıdeğer tez danışmanım Doç. Dr. Soner ÇAKMAK hocama,

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilgi ve birikimleriyle bana adeta bir rehber olan aynı zamanda lisans yıllarımdan itibaren beni akademik çalışmalar için teşvik eden saygıdeğer tez danışmanım Doç.Dr. Mustafa KALE hocama,

Tez çalışmamda önerilerini veren ve destek olan değerli arkadaşım Öğr.Gör. Oğuzhan ÇAVUŞOĞLU'na

Son olarak değerli ailem; yıllarını ve birikimlerini eğitim öğretim hayatımız için düşünmeden feda eden sevgili annem Ayşe ALTUN ve babam Hikmet Niyazi ALTUN'a, beni bu süreçte rahat bıraktığı için küçük kardeşim Azra'ya, süreçte bana desteğini esirgemeyen biraderim Sezer'e ve son olarak her zaman başarılı olacağıma inanıp beni teşvik eden arkadaşlarıma sonsuz sevgilerimi ve şükranlarımı sunarım.

ÖZ

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ BEDEN ALGISI İLE AKRAN İLİŞKİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

İlker ALTUN

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

1.Tez Danışmanı: Doç. Dr. Soner ÇAKMAK (Çukurova Üniversitesi)

2.Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mustafa KALE

Eylül 2024, 94 sayfa

Bu çalışmada, okul öncesi dönemdeki çocukların beden algısı ve akran ilişkileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, çocukların beden algılarının akran ilişkileri üzerindeki etkisini ve bu ilişkinin boyutlarla olan bağlantılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. İncelenen boyutlar, zorba çocuk, arkadaşlık ve etkileşim ile mağdur çocuk olarak belirlenmiştir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Mersin ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel ve devlet anaokullarında eğitim gören 4-6 yaş aralığındaki 152 çocuktan oluşmaktadır. Katılımcı çocukların algı ve zekâ düzeylerinde herhangi bir yetersizliğe sahip olmamasına dikkat edilmiştir. Bu çalışmada, veriler Kişisel Bilgi Formu, Beden Algısı Ölçeği (Collins, 1991) ve Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Öğretmen Formu (Kanmaz ve Şahin, 2022) kullanılarak toplanmıştır. Toplanan veriler, SPSS 25 paket programı aracılığıyla analiz edilmiş, Bağımsız Örneklem T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), korelasyon, basit ve çoklu regresyon analizleri uygulanmıştır.

Çalışma sonucunda anne ve baba eğitim durumu ve vücut kitle indeksi ile akran ilişkileri boyutları arasında anlamlı farklılaşma tespit edilmiş olup beden algısı boyutlarında ise yalnızca vücut kitle indeksi arasında anlamlı farklılaşma saptanmıştır. Akran ilişkileri boyutlarıyla beden algısı boyutları arasında ise beden memnuniyeti boyutunda anlamlı ilişkiye ulaşılmıştır. Zorba Çocuk ve Mağdur çocuk boyutlarında negatif, Arkadaşlık ve Etkileşim boyutunda pozitif bir ilişki vardır. Elde edilen bulgular doğrultusunda da çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, beden algısı, akran ilişkileri.

ABSTRACT**EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN BODY IMAGE AND PEER
RELATIONSHIPS IN PRESCHOOL CHILDREN****İlker ALTUN****Master Thesis, Department of Psychology****1.Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Soner ÇAKMAK (Çukurova University)****2.Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mustafa KALE****September 2024, 94 pages**

In this study, the relationship between body perception and peer relationships in preschool children was examined. The study aims to reveal the impact of children's body perception on peer relationships and the connections between these relationships and various dimensions. The dimensions examined were identified as bully child, friendship and interaction, and victim child. The research was conducted using the relational survey model, one of the quantitative research methods.

The study group consists of 152 children aged between 4-6 who were attending private and public kindergartens affiliated with the Ministry of National Education in Mersin during the 2023-2024 academic year. Care was taken to ensure that the participating children did not have any deficiencies in perception or intelligence levels. In this study, data were collected using the Personal Information Form, the Body Perception Scale (Collins, 1991), and the Preschool Peer Relations Scale Teacher Form (Kanmaz and Şahin, 2022). The collected data were analyzed using the SPSS 25 software package, and Independent Samples T-Test, One-Way ANOVA, correlation, simple and multiple regression analyses were applied.

As a result of the study, significant differences were found between parental education level, body mass index, and the dimensions of peer relationships, while significant differences were detected only in body mass index within the dimensions of body perception. A significant relationship was found in the body satisfaction dimension between peer relationship dimensions and body perception dimensions. There was a negative relationship in the dimensions of Bully Child and Victim Child, and a positive relationship in the Friendship and Interaction dimension. Based on the findings, various recommendations were developed.

Key Words: Preschool, body perception, peer relationships.

ÖNSÖZ

Bu tez, bireyin yaşam boyu sürececek benlik algısının temelini atıldığı okul öncesi dönemde, beden algısının akran ilişkileri üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. İnsanın kendini ve çevresini algılama biçimi, çocukluk yıllarında kazanılan önemli deneyimlerle şekillenirken, akran ilişkileri bu sürecin hem aynası hem de şekillendiricisi olmaktadır. Çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri üzerinde büyük etkisi olan bu çift yönlü ilişkiyi anlamak, sadece bilimsel literatüre katkı sağlamakla kalmayıp, çocukların daha sağlıklı bir gelişim süreci yaşamaları için yeni çözümler sunma potansiyeli taşımaktadır.

Bu çalışmanın ilk kıvılcımı, günlük hayatta şahit olunan küçük bir anın büyük sorulara dönüşmesiyle ortaya çıktı. Bir çocuğun, kendi bedenine dair farkındalığıyla yaşıtları arasındaki dinamiklere yansıyan karmaşıklıklar, bu çalışmanın temel motivasyonunu oluşturdu. Bu süreçte, konuya dair biriken bilgiler ve gelişen yaklaşımlar, beni bu çalışmaya yönlendiren önemli bir rehber oldu.

Çalışma boyunca bilgi birikimi ve rehberlikleriyle yanımda olan danışmanlarım Doç.Dr Soner ÇAKMAK ve Doç. Dr. Mustafa KALE'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Onların derin bilgisi ve yapıcı eleştirileri bu çalışmanı daha ileriye taşımama olanak sağladı. Ayrıca, araştırmaya katılan ailelere, öğretmenlere ve okul öncesi dönemin çocuklarına teşekkürlerimi iletmek isterim. Onlar olmadan bu çalışmanın gerçekleşmesi mümkün olmazdı.

Kendi bedenine dair olumlu bir algı geliştiren bireylerin, sadece kendileriyle barışık bir yaşam sürmekle kalmayıp, başkalarıyla da daha sağlıklı ilişkiler kurabileceği gerçeğinden yola çıkan bu tez, daha kapsayıcı ve çocuk merkezli bir yaklaşımın önünü açmayı hedeflemektedir. Umarım bu çalışma, ileride bu alanda yapılacak araştırmalar için bir basamak taşı niteliği taşır.

Sevgi ve minnetle,

İlker ALTUN

Mersin / Eylül 2024

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY SAYFASI	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR.....	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
EKLER LİSTESİ	xiv
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM I

1.KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	10
1.1. Okul Öncesi Dönem	10
1.2. Okul Öncesi Dönemde Yetişkinlerin Önemi	10
1.3. Okul Öncesi Dönemde Kültürel Gelişim	10
1.4. Okul Öncesi Dönemde Duygusal Gelişim	11
1.5. Okul Öncesi Dönemde Bilişsel Gelişim	11
1.6. Okul Öncesi Dönemde Akran İlişkileri	12
1.7. Okul Öncesi Eğitim Programı Yaklaşımları.....	13
1.7.1. High/Scope Okul Öncesi Eğitim Programı.....	13
1.7.2. Montessori Yaklaşımı	13
1.7.3. Primary Years Program (PYP)	13
1.8. Beden Algısı.....	14
1.8.1. Beden Memnuniyetsizliği	16
1.8.2. Çocuklarda Beden Algısı	16
1.8.3. Çocuklarda Beden Memnuniyetsizliği	17
1.9. Akran İlişkileri.....	18
1.9.1. Akran İlişkilerinde Kuramlar.....	18
1.9.1.1. Mead Sosyal Benlik Teorisi	18
1.9.1.2. Piaget Bilişsel Gelişim Kuramı.....	18
1.9.1.3. Bandura Sosyal Öğrenme Teorisi	19

1.9.2. Akran İlişkilerinin Önemi	19
1.9.2.1. Sağlıklı Akran İlişkilerinin Faydaları	19
1.9.2.2. Akran İlişkilerinde Ebeveynler ve Eğitimcilerin Rolü	20
1.9.3. Akran İlişkilerinin Yapısı.....	21
1.9.3.1. Sosyal Becerilerin Gelişimi	22
1.9.3.2. Duygusal Bağlar ve Destek Sistemleri	22
1.9.3.3. Kimlik ve Beden Algısının Gelişimi	22
1.9.3.4. Toplumsal Normların ve Değerlerin Öğrenilmesi.....	22
BÖLÜM II	
2.YÖNTEM.....	24
2.1. Katılımcılar	25
2.2. Veri Toplama Araçları.....	25
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu	26
2.2.2. Resimli Beden Algısı Ölçeği	26
2.2.3. Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği.....	27
2.2.3.1. Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Ebeveyn Formu.....	27
2.2.3.2. Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Öğretmen Formu	28
2.3. Verilerin Analizi.....	28
BÖLÜM III	
3.BULGULAR	29
3.1. Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular	29
3.2. Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeğinin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması.....	30
3.3. Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeğinin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması.....	36
3.4. Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeğinin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması.....	40
TARTIŞMA VE YORUM	47
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	52
KAYNAKÇA	59
EKLER.....	69

KISALTMALAR

VKİ : Vücut kitle indeksi

AFA : Açımlayıcı faktör analizi

DFA : Doğrulayıcı faktör analizi

PYP : Primary Years Program (İlk Yıllar Programı)

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi)

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Okul Öncesi Akran İlişkileri Öğretmen Formu Ölçeği Boyutlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	28
Tablo 2. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler	29
Tablo 3. Ölçek Güvenirlikleri	30
Tablo 4. Katılımcıların Yaşlarının Okul Öncesinde Akran İlişkileri Puanlarına Göre Farklılaşma Durumu	30
Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Okul Öncesinde Akran İlişkileri Puanlarının Farklılaşma Durumu	31
Tablo 6. Katılımcıların Anne Eğitim Durumlarına Göre Okul Öncesinde Akran İlişkileri Puanlarının Farklılaşma Durumu.....	32
Tablo 7. Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarına Göre Okul Öncesinde Akran İlişkileri Puanlarının Farklılaşma Durumu.....	33
Tablo 8. Katılımcıların Vücut Kitle İndeksi Durumlarına Göre Okul Öncesinde Akran İlişkileri Puanlarının Farklılaşma Durumu	35
Tablo 9. Katılımcıların Yaşlarına Göre Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeği Puanlarının Farklılaşma Durumu	36
Tablo 10. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeği Puanlarının Farklılaşma Durumu	36
Tablo 11. Katılımcıların Anne Eğitim Durumlarına Göre Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeği Puanlarının Farklılaşma Durumu.....	37
Tablo 12. Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarına Göre Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeği Puanlarının Farklılaşma Durumu.....	38
Tablo 13. Katılımcıların Vücut Kitle İndeksi Durumlarına Göre Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeği Puanlarının Farklılaşma Durumu	39
Tablo 14. Katılımcıların Yaşları ve Bedenlerinden Memnun Olma Durumları	40
Tablo 15. Katılımcıların Cinsiyeti ve Bedenlerinden Memnun Olma Durumları	41
Tablo 16. Katılımcıların Vücut Kitle İndeksi ve Bedenlerinden Memnun Olma Durumları ..	41
Tablo 17. Katılımcıların Mevcut Beden Algısı ve Bedenlerinden Memnun Olma Durumları	42
Tablo 18. Okul Öncesinde Akran İlişkileri ve Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeği Arasında Korelasyon Analizi	43
Tablo 19. Beden Algısının Zorba Çocuk Boyutunu Yordama Durumu	44
Tablo 20. Beden Algısını Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) Yordama Durumu.....	45
Tablo 21. Beden Algısının Mağdur Çocuk Boyutunu Yordama Durumu	46

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Resimli Beden Algısı Ölçeği (Collins, 1991).....	27
--	----

EKLER LİSTESİ

Ek A. Tez Etik Kurulu İzin İstek Formu.....	69
Ek B. Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	71
Ek C. Kişisel Bilgi Formu.....	72
Ek D. Resimli Beden Algısı Ölçeği.....	73
Ek E. Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği (Öğretmen Formu).....	74
Ek F. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik İzin İstek Yazısı	75
Ek G. Çağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul İzni.....	76
Ek H. Çağ Üniversitesi Tez Anket İzin İstek Yazısı.....	77
Ek I. Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü Tez Anket İzin Yazısı	78
Ek İ. Tez Konusu-Başlığı Değişikliği Formu.....	80

GİRİŞ

Gelişim, hayat içerisinde insanın yaşadığı bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal açıdan gösterdiği ilerlemeler bütünüdür (Hurlock,1950). Bu ilerlemeler karmaşık bir süreçte gerçekleşir ve bireysel farklılıklar, çevresel etkenler, yaşanan deneyimlerin birleşimiyle şekillenir. Gelişim, sadece fiziksel büyümeyi değil, aynı zamanda bilişsel, duygusal ve sosyal yeteneklerin evrimini de kapsar. Bu nedenle de insan gelişiminin anlaşılması, bireylerin yaşam boyu gelişimlerini destekleyecek stratejilerin geliştirilmesinde kritik bir öneme sahiptir. İnsanlar, memeliler arasında en uzun süreli ve karmaşık gelişim sürecine sahip olan türdür. Doğuştan itibaren belirli yetenekleri yerine getirme ve beceri edinmede diğer türlere göre daha fazla zamana ihtiyaç duyarlar (Sefer, 2018). Bu süreçte, büyüme, olgunlaşma ve öğrenme etkileşimiyle düzenli ve sürekli bir ilerleme sağlanır (Ayvaci ve Yurt, 2016). İnsan gelişimi, kalıtım ve çevre arasındaki sürekli ve karşılıklı etkileşimle şekillenir; genetik yapı, bireysel özellikleri önemli ölçüde belirlerken, çevresel faktörler bu özelliklerin gelişiminde etkili olur (Berk, 2021).

İnsan gelişiminde dört temel unsur yer almaktadır. Bu unsurlar; fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişim olarak adlandırılmaktadır. Fiziksel gelişim, bireyin yaşamının her aşamasında organların büyümesi ve işlevlerinin gelişimini içerir. Bedensel büyüme sürekli değişim gösterir ve bu gelişim, psiko-motor ve sosyal yaşamı da etkiler. Özellikle erken çocukluk döneminde sinir sistemi ve büyük kas hareketleri önemli gelişmeler gösterir (Turhan ve Özbay, 2016). Bilişsel gelişim, bireyin yaşamı boyunca çevresini algılama ve etkileşim kurma yeteneğini geliştiren zihinsel işlevlerin kazanılması sürecidir. Piaget ve Vygotsky gibi teorisyenler, bu süreçte çevresel etkileşimlerin ve sosyal çevrenin rolünü vurgulamışlardır (Ahioğlu-Lindberg, 2011; Yıldırım, 2016). Duygusal gelişim, çocukların duygularını anlama, ifade etme ve yönetme becerilerini içerir. Bu süreç, çocukların sosyal etkileşimlerinde ve akademik başarılarında temel bir rol oynar. Güvenli bağlanma ve duygusal ifade yetenekleri, sağlıklı duygusal gelişimin önemli unsurlarıdır (Kesebir, Kavzoğlu, ve Üstündağ, 2011). Sosyal gelişim, bireyin toplumsal beklentilere uygun davranmayı öğrenme sürecidir. Bu süreç, çocuğun sosyal beceriler kazanmasını ve toplum içinde etkili bir şekilde işlev görmesini sağlar. Sosyal beceriler, bireyin çevresiyle kurduğu ilişkilerde ve karşılaştığı sorunları çözmede kritik öneme sahiptir (Altıntaş ve Bıçakçı, 2019). Bu unsurlar dışında çocuklarda gelişime dolaylı yollardan etkisi olan bazı unsurlar da yer almaktadır.

Genetik ve kalıtım, bireyin fiziksel, bilişsel ve kişilik özelliklerinin gelişiminde önemli bir rol oynar. Kalıtsal özellikler, bireyin doğuştan getirdiği ve sonradan değiştirilmesi zor olan

özelliklerdir. Çevresel Etkenler, bireyin gelişimini etkileyen önemli unsurlardan biridir. Aile, okul, arkadaş çevresi, sosyoekonomik durum, kültür gibi faktörler bireyin gelişimini şekillendirmekte oldukça önemli bir yere sahiptir. Toplumsal ve kültürel faktörler, bireyin değer yargıları, inançları, tutum ve davranışlarının şekillenmesinde etkilidir. Aile yapısı, dini ve etnik köken, sosyal sınıf gibi unsurlar bireyin gelişimini belirler. Bireyin içinde bulunduğu ortam onu hayata hazırlamakta ve nasıl davranışlar göstereceği konusunda eğitmektedir. Eğitim ve öğrenim, bireyin bilişsel, duygusal ve sosyal gelişiminde oldukça önemli bir rol almaktadır. Formal ve informal eğitim süreçleri, bireyin yeteneklerinin geliştirilmesinde ve toplumsal uyumunun sağlanmasında önemlidir (Fidan, 1986). Eğitim süreçlerinin en başında yer alan okul öncesi eğitim de bu nedenle oldukça kilit bir role sahiptir. Öğrenme sürecinin aile dışında gerçekleşmeye başladığı ilk yer olan okul öncesi kurumlar benimsedikleri eğitim anlayışına göre çocukların bazı temel inançlarında etkili olmaktadır. Bu etki bireyi tüm hayatı boyunca tutum ve davranışlar bakımından yönlendirebilmektedir.

Gelişim evrelerinin her biri, fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal becerilerin gelişimi açısından temel taşlar sunar. Bu süreçte, bireysel özellikler ve çevresel faktörlerin etkileşimi, kişinin gelişimini şekillendirirken, eğitim ve öğrenim kişisel yeteneklerin ilerlemesinde kritik bir rol oynamaktadır (Eryılmaz, 2011). Anlaşılabacağı üzere, insan gelişimi, bireyin yaşam kalitesini ve toplumla olan etkileşimini doğrudan etkileyen dinamik bir alanı temsil eder. Genetik, çevresel etkenler ve eğitim gibi faktörlerin her biri, bireyin gelişimini etkileyen önemli unsurlardır. Bu bilincin artırılması ve desteklenmesi, bireyleri toplumda daha işlevsel ve uyumlu hale getirebilir. Dolayısıyla, araştırmamız insanın aile dışında ilk sosyal etkileşimler kurmaya başladığı okul öncesi döneme odaklanmakta ve bu alandaki etkileşimlerin beden algısı ile ilişkisini detaylandırmaya çalışmaktadır.

Beden algısı, bireylerin fiziksel görünüşlerini nasıl gördüklerini ve hissettiklerini kapsayan karmaşık ve çok yönlü bir kavramdır. Akran ilişkileri bağlamında beden algısı, etkileşimleri şekillendirmede ve benlik saygısını etkilemede önemli bir rol oynar. Beden algısı çocuğun kendinin ve akranlarının bedenlerini nasıl algıladığına yönelik birtakım düşünceler oluşturmaktadır (Kale, Hurşidi ve Karaboğa, 2021). Oluşan bu düşünceler akranlarıyla kurduğu ilişkilere etki etmektedir. Beden algısı, çocukların özgüven, sosyal ilişkiler ve genel yaşam kalitesi üzerinde etkili olan önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Çocuğun kendini nasıl hissetmesi ve nasıl davranması üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Güzellik standartlarına yapılan toplumsal vurgu, bireylerin akranlarına göre bedenlerini nasıl algıladıkları üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Medyanın idealize edilmiş beden tasvirleri çoğu zaman gerçekçi

olmayan beklentilere yol açarak akranlar arasında karşılaştırmaları ve rekabeti körüklüyor. Örneğin bireyler belirli vücut tiplerine uyma konusunda kendilerini baskı altında hissedebilir veya bu standartları karşılamak için sağlıksız davranışlarda bulunabilir, bu da onların zihinsel sağlıkları üzerinde zararlı etkilere yol açabilir. Dahası, zayıf beden imajı akran etkileşimlerini engelleyebilir, çünkü bireyler artan öz farkındalık ve sosyal kaygı yaşayabilir, bu da akranlarıyla olan ilişkilerinin kalitesini etkileyebilir. Olumlu bir beden algısına sahip olan çocuklar, kendilerini daha değerli ve yetenekli hissederler (Kale, Hurşidi ve Karaboğa, 2021). Ayrıca, daha sağlıklı yaşam tarzı seçimleri yaparlar ve daha yüksek öz saygıya sahip olurlar. Özellikle son yıllarda davranışlar üzerinde etkisi olan beden algısının bu konuda etkili bir faktör olduğu öne çıkmaya başlamaktadır (Talu, 2020). Olumsuz bir beden algısına sahip olan çocuklar ise kendilerini daha az değerli ve yetenekli hissederler. Ayrıca, daha sağlıksız yaşam tarzı seçimleri yaparlar ve daha düşük öz saygıya sahip olurlar. Beden algısı hem genetik hem de çevresel faktörlerden etkilenir (Ata, Vural ve Keskin, 2014). Genetik faktörler arasında genler ve biyolojik özellikler yer alır. Çevresel faktörler arasında ise aile, medya, kültür ve sosyoekonomik düzey ile beraber bir diğer önemli çevresel faktör olarak akran ilişkileri yer almaktadır.

Akran ilişkileri sağlıklı bir sosyal gelişim için gerekli olduğu gibi çocuğun sosyal normlara uymasında da önemli bir yer tutar. Bununla beraber belli bir akran grubuna dâhil olamayan veya olduğu ortamda zorbalığa uğrayan çocuklar sosyal açıdan kendilerini ötekileştirilmiş olarak bulabilirler. Akran ilişkileri çocukların beden algılarının şekillenmesinde de önemli bir rol oynamaktadır. Akranlardan gelen olumlu geri bildirimler ve kabul, kişinin öz saygısını ve beden güvenini güçlendirebilirken, olumsuz geri bildirimler ise stres veya reddedilme, kişinin kendinden şüphe duymasına ve görünümünden mutluluğun etkilenmesine neden olabilir. Akranları tarafından kabul edildiğini ve desteklendiğini hisseden çocukların olumlu bir beden algısı geliştirmesi ve daha yüksek düzeyde sosyalleşme geliştirmesi beklenir. Öte yandan, akranlara bağlı olarak reddedilen veya zorbalığa maruz kalanlar, bedenleriyle ilgili olumsuz tutumları içselleştirebilir ve bu da kendilik algıları üzerinde zararlı kalıcı yol açabilmektedir. Bu nedenle, kapsayıcı bir akran ortamının teşvik edilmesi, ergenler arasında sağlıklı beden imajı algılarının bakış açısından çok önemlidir. Son yıllarda zorbalık davranışının nedenleri arasında gösterilen fiziksel farklılıkların olması beden algısının olumsuz değişimine sebep olmuştur (Metin-Aslan ve Tuğrul, 2013). Akran ilişkilerinde özellikle okul öncesi dönemde çocuklar birbirlerine yakınlaşma olarak dış görünüşe önem vermektedir. Bir çocuk sadece üzerindeki kıyafeti beğendiği için veya saçlarını beğendiği için başka bir çocukla daha fazla oyun oynama

isteği duyabilir. Bu nedenle yapılacak olan çalışma okul öncesi çocuklarında dış görünüşte büyük önem taşıyan beden algısı ile akran ilişkilerini incelenmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın Amacı

Okul öncesi dönem, insan hayatında önemli bir yere sahiptir. (Uğur, 1998; Dinç, 2002). Bu dönem ana sınıfına veya kreşe giden çocukta otorite figürünün değişmesine neden olmaktadır (Turan ve Aral, 2008; Akı vd., 2008). Çocuk artık birincil nesne olan anneden ayrılmayı sağlayıp öğretmen ile bir etkileşim kurmaya başlamaktadır (Öngider, 2013). Anneden ve babadan ayrılmanın ilk gerçekleştiği zaman olan okula başlamak insan hayatında beklenen krizler arasında yer almaktadır. Çocuklar bu krizlere farklı şekillerde tepkiler vermektedir. Verilen bu tepkilerin sonuçları ise gerek aldığı cevaplarla gerekse elde ettiği duygusal sonuçlarla hayatına etki etmektedir. Bu durumla baş etmek için ise aile içinde öğrendiği bazı baş etme yöntemlerini kullanır. Duygu düzenlemesi için kullandığı bu yöntemler kendisine iyi gelse de çevresine olumsuz sonuçlarla etki edebilmektedir. Okul öncesi çağındaki çocuklarda akran ilişkilerinin incelenmesi de bu kapsamda önemli olmaktadır. Anneden ayrılığın ve yeni bir sosyal ortama girmenin zorlayıcı bir durum olduğu açıktır (Buldu ve Er, 2016). Okul öncesi dönemdeki çocuklar, sosyal becerilerini henüz yeni geliştirmekte olduğundan çatışmaları nasıl çözeceklerini, duygularını nasıl ifade edeceklerini ve başkalarıyla nasıl duygudaşlık kuracaklarını tam olarak bilmeyebilirler. Bu durumda aileyi kaynak alarak davranış gösterebilir ufak bir tartışma durumunda bile arkadaşlarıyla gerginliğe neden olabilir ve zorbalık davranışlarına yol açabilir. Bu nedenle okul öncesi eğitim öğretim kurumlarında çok rastlanan bir örnek olan zorbalık davranışı da temel bir baş etme stratejisi olabilir. Yaşadığı zorluklarla - ebevenyleri tarafından terk edilme/ayrılma olayı- başa çıkmada zorbalığı kullanan çocuklar olması bu düşünceyi destekler niteliktedir. Çalışmanın başlangıç fikri beden algısı kitabında bölüm yazarken fark ettiğim fiziksel, sözel ve duygusal zorbalığın beden algısı ile ilişkisinin olması düşüncesidir. Bu düşünce hem alanyazın taraması sırasında hem de çalıştığım anaokulu ve kreşe giden çocukların davranışlarının gözlemlenmesi ile oluşmuştur. Okul öncesi dönemde çocukların bedensel gelişimi, akranlarının bedensel özelliklerini değerlendirmelerini ve bu değerlendirmelerin akran ilişkilerini etkilemeye başlaması bazı davranışlara yön vermektedir. Alanyazın incelendiğinde konu özelinde çalışmaların yetersiz olması bu çalışmanın yapılmasına sebebiyet vermektedir. Bu nedenle çalışmada temel olarak okul öncesi dönemdeki çocukların beden algısı ile akran ilişkileri arasındaki karmaşık ilişkiyi incelemek amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Problemi

Mevcut çalışma okul öncesi dönem çocuklarının beden algısı ile akran ilişkileri arasındaki ilişkinin çeşitli demografik ve sosyokültürel değişkenler açısından incelenmesi amacını taşımaktadır. Araştırmanın problem cümlesi: Okul öncesi dönemdeki çocukların beden algısı ile akran ilişkileri arasındaki ilişki, çeşitli değişkenler açısından nasıl bir etkileşim göstermektedir?

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, okul öncesi dönemde görülen zorbalık davranışlarında ön planda yer alan bedensel özelliklerin çocuğu sosyal olarak nasıl etkilediğini ortaya çıkarma konusunda öneme sahiptir. Araştırma okul öncesi dönemde beden algısı ve akran ilişkileri konusunda kapsamlı bilgiler vermektedir. Beden algısının nasıl şekillendiği konusunda yapılan çalışmalar ortaya çıkarıyor ki bu oluşum çok faktörlü olarak; aile, kültür, cinsiyet, medya ve akran ilişkileri tarafından büyük oranda etkilenmektedir (Gümüş, Kale ve Çakmak, 2022; Eray, vd., 2022).

Bu etki özellikle okul öncesi dönemde beden algısının, çocukların hem bireysel gelişimleri hem de sosyal etkileşimleri açısından kritik bir öneme sahip olmasıyla bağlantılıdır. Bu dönemde çocuklar, kendi bedenlerini keşfetmeye başlar ve bedenlerine dair ilk algılarını geliştirirler. Bu algı, çocuğun genel benlik saygısı, özgüveni ve sosyal ilişkileri üzerinde derin etkiler yaratabilir. Bu dönemde oluşan beden algısı çocuğun yetişkinlik yıllarında da birçok yönden etkili olacaktır (Altun ve Kale, 2023). Okul öncesi dönemde atılacak adımlar, çocuğun gelecekteki bedensel ve psikolojik sağlığını da olumlu yönde etkileyebilir. Bu nedenle, okul öncesi dönemde beden algısının desteklenmesi ve bu alandaki araştırmaların artırılması, çocukların sağlıklı gelişimlerini desteklemek için büyük bir önem taşır.

Mevcut çalışmada yer alan bir diğer faktör okul öncesi dönemde akran ilişkilerinin incelenmesi de çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerini anlamak ve desteklemek için son derece önemlidir. Bu dönemde çocuklar, ilk defa aile dışındaki sosyal çevrelerle etkileşime girerler ve bu etkileşimler, onların ilerideki sosyal becerilerini, duygusal olgunluklarını ve problem çözme yeteneklerini şekillendirir.

Bu araştırmada görüldüğü üzere okul öncesi dönemde beden algısı ve akran ilişkilerinin birlikte incelenmesi, çocukların bütüncül gelişimini desteklemek için kritik bir öneme sahiptir. Bu iki alan, çocukların hem bireysel hem de sosyal gelişimlerini etkileyen temel unsurlardır ve

birbiriyle etkileşim halinde olduklarında, çocukların benlik algısı, sosyal becerileri ve duygusal sağlığı üzerinde derin etkiler yaratabilir.

Bu nedenle araştırma, çocuğun akranlarıyla olan ilişkisinde beden algısının ne derece önemli olduğu ve birbirini etkileyen bu faktörlerin nasıl bir ilişki içerisinde olduğunu ortaya çıkarmak konusunda önemlidir. Ülkemizde beden algısına ilişkin çalışmalar incelendiğinde ergenlik dönemine odaklı çalışmalar oldukça yoğundur (Taş, vd., (2017); Özcan, vd.,(2013); Özbey ve Gültekin, (2021)). Ancak okul öncesi dönemde beden algısını ele alan araştırmalar oldukça sınırlıdır. Bunun yanı sıra mevcut beden algısı çalışmalarında beden algısı ve aile, beden algısı ve sağlık, beden algısı ve kültür gibi konular sıklıkla ele alınmaktadır. Ancak mevcut araştırma konusu olan okul öncesi dönemde beden algısı ile akran ilişkilerini birlikte ele alan araştırmalar oldukça sınırlıdır. Bu noktada yapılan araştırma günümüz çocukları arasında sıklıkla yaşanan fiziksel görünüşe dayalı akran zorbalığına ilişkin önleyici bulgular sunmaktadır.

Araştırma Hipotezleri

H₁: Okul öncesi çocukların beden algısı demografik özelliklere (yaş, cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu vb.) göre farklılık oluşturmaktadır.

H_{1a}: Okul öncesi dönemde beden algısı yaş değişkenine göre farklılık oluşturmaktadır.

H_{1b}: Okul öncesi dönemde beden algısı cinsiyet değişkenine göre farklılık oluşturmaktadır.

H_{1c}: Okul öncesi dönemde beden algısı anne eğitim durumu değişkenine göre farklılık oluşturmaktadır.

H_{1d}: Okul öncesi dönemde beden algısı baba eğitim durumu değişkenine göre farklılık oluşturmaktadır.

H₂: Okul öncesi çocukların akran ilişkileri demografik özelliklere (yaş, cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu vb.) göre farklılık oluşturmaktadır.

H_{2a}: Okul öncesi dönemde akran ilişkileri ile yaş arasında anlamlı bir fark vardır.

H_{2b}: Okul öncesi dönemde akran ilişkileri cinsiyet değişkenine göre farklılık oluşturmaktadır.

H_{2c}: Okul öncesi dönemde akran ilişkileri anne eğitim durumu değişenine göre farklılık oluşturmaktadır.

H_{2d}: Okul öncesi dönemde akran ilişkileri ile baba eğitim durumu değişenine göre farklılık oluşturmaktadır.

H₃: Okul öncesi çocukların beden algısı ile akran ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{3a}: Okul öncesi çocukların beden algısı ile akran ilişkileri ölçeğinin zorba çocuk alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{3b}: Okul öncesi çocukların beden algısı ile akran ilişkileri ölçeğinin arkadaşlık ve etkileşim alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H_{3c}: Okul öncesi çocukların beden algısı ile akran ilişkileri ölçeğinin mağdur çocuk alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₄: Okul öncesi çocukların beden algısı akran ilişkilerini yordamaktadır.

H₅: Okul öncesi çocukların beden memnuniyeti ile akran ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Varsayımlar

- Verilerin toplandığı grubun evreni yansıttığı varsayılmıştır.
- Çalışmanın yapıldığı çocukların tamamının gönüllü olarak katıldığı ve samimi cevaplar verdiği varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

- Araştırma Mersin ilinin tüm ilçelerindeki ana sınıfı düzeyinde 4, 5, 6 yaşındaki çocuklar ile sınırlıdır.
- Çalışma kullanılan ölçekler ile sınırlıdır.
- Çalışmada çocukların akran ilişkilerine yönelik ölçümler öğretmenlerden elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Tanımlar

a) Okul Öncesi Dönem

Okul öncesi dönem, genellikle doğumdan 6 yaşına kadar uzanan, çocuğun hızlı bir şekilde büyüdüğü ve geliştiği kritik bir evreyi kapsar. Bu dönemde çocuklar bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal açıdan büyük değişimler yaşarlar (Gülay, 2009).

Bu dönemde beyin, yeni bağlantıların oluşması açısından en hızlı olduğu dönemdir. Okul öncesi eğitim ve deneyimler, beynin bu potansiyelini en üst düzeye çıkarmasına yardımcı olur. Dil, matematik, problem çözme, ince ve kaba motor beceriler gibi temel becerilerin temelleri bu dönemde atılır. Çocuklar, arkadaşlarıyla etkileşim kurmayı, duygularını ifade etmeyi ve başkalarının duygularını anlamayı öğrenirler. Çocuklar, kendi yeteneklerine ve değerlerine güvenmeyi öğrenirler.

Çocuklar okul öncesi dönemde dış dünyaya ve benliklerine ait bazı şemalar oluşturmaktadır. Bunlar ebeveynlerin eğitimi, aile içi roller, kültürel normlar ve yaşanan çevrenin de özellikleriyle şekillenmektedir. Bu nedenlerden dolayı birey olma yolunda tüm insanlarda ortak önem oluşturan okul öncesi dönem olarak görülmektedir.

b) Beden Algısı

Beden kavramı, genellikle bir canlının fiziksel yapısını, organlarını ve doku sistemlerini ifade eden bir terimdir. İnsanlar için kullanıldığında, vücut anlamına gelir. Beden, biyolojik, anatomik ve fiziksel unsurlardan oluşan bir varlıktır. Beden algısı ise bireyin kendi dış görünüşünü nasıl gördüğüyle ilgilidir. Beden ve bedene ait tüm düşüncelerin bireyin zihnindeki parçası olarak da tanımlanabilir. Beden algısı, doğumdan başlayıp ölüme kadar uzanan sürekli bir kavramdır. Bu kavram Paul Schilder (1950) tarafından kişinin zihnindeki kendi resmi olarak da ifade edilmiştir (Schilder, 1950). Beden algısı dışarıdan bakılan ve kişinin kendisi hakkındaki düşünceleriyle örtüşmeyebilir. Bedenin olduğu hali ve zihindeki tasviri farklı

olabilmektedir. Beden algısı, beden ile ilgili zihinsel süreçler boyunca kontrol edilen bireyin kendini nasıl algıladığına ilişkin düşünceler bütündür.

c) Akran İlişkileri

Akran ilişkileri, aynı yaş grubunda veya benzer gelişim ve olgunluk düzeyinde olan kişiler arasında karşılıklılık ve devamlılık gösteren etkileşimlerin bütünüdür (Koçkaya ve Siyez, 2017). Bu ilişkiler, çocukların sosyalleşme sürecinde önemli bir rol oynar ve birçok önemli beceriyi geliştirmelerine yardımcı olur.

BÖLÜM I

1.KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. Okul Öncesi Dönem

Okul öncesi dönem (4-6 yaş arası) çocuğun hızlı gelişim gösterdiği dönemdir. Çocuklar için heyecan verici bir zamandır. Bebeklik çağında birincil bakım verenlere karşı bir güven ve zorunluluk hissetmelerine rağmen yürümeye başladıkları zaman çocuklar bir miktar bağımsızlık kazanmaya başlarlar. Okul öncesi çocuklar olarak, bu güven ve bağımsızlığı yeni oyun biçimlerini ve yeni ortamları aktif olarak keşfetmek için kullanmaya başladıkları zamanı ifade eder. Okul öncesi çocukların kendileri için nasıl seçimler yapacaklarını ve yaptıkları seçimler konusunda kendilerini nasıl iyi hissedeceklerini öğrenmeleri gerekir. Erikson' a göre sosyal normlara, kültüre ve çevresel koşullara bağlı olarak inisiyatif almak bu dönemdeki çocukların asıl yapmaya çalıştığı şeydir (Ayan ve Memiş, 2012).

Okul öncesi çağdaki çocukların düşünme ve öğrenme tarzı en iyi şekilde “ne görüyorsa onu alır” veya nesnelerin görünüşüne dayalı akıl yürütme şeklinde tanımlanabilir. Okul öncesi çocuklar, etraflarındaki dünyayı anlamının bir yolu olarak, nesnelerin gerçek görünümüne büyük ölçüde güvenirlir. Örneğin, bu dönemdeki bir çocuk ve kardeşini ele alacak olursak. Çocuk, kendisinde olan iki adet beş liranın kardeşinde olan bir adet yirmi liradan daha fazla olduğunu düşünür çünkü kendisinin iki parçası varken kardeşinin yalnızca bir parçası vardır.

1.2. Okul Öncesi Dönemde Yetişkinlerin Önemi

Yetişkinler, çocukların sorumluluk almalarına ve çevrelerini keşfetmelerine yardımcı olmada önemli bir rol oynar. Yetişkinlerin davranış, tutum ve düşünme biçimleri okul öncesi çocukların gelişimine katkı sağlar. Çocuklarla konuşmak ve onları sohbetlere dâhil etmek dil becerilerinin gelişmesine yardımcı olur. Çocuklara hayal ürünü oyun fırsatları vermek önemlidir. Bu onların kendilerini ve başkalarını anlamalarına yardımcı olur ve hayal güçlerini teşvik eder. Yapılan teşvikler ise bu dönemde çocuğun kültürel, duygusal, bilişsel ve sosyal gelişimini önemli ölçüde geliştirmektedir.

1.3. Okul Öncesi Dönemde Kültürel Gelişim

Kültürel gelişim, çocuğun içinde yaşadığı kültürün değerlerini, normlarını ve geleneklerini benimsemesi ve bunları kendi yaşamında uygulaması sürecidir. Okul öncesi dönemde kültürel gelişim, çocuğun aile ve çevresi aracılığıyla gerçekleşir. Bu dönemde çocuklar, dil, din, gelenekler, sanat ve müzik gibi kültürel unsurlarla tanışırlar. Bir çocuk, ailede

konuşulan dili öğrenerek, o dilin kültürünü de öğrenir. Aynı şekilde, bayram ve kutlamaların anlamını öğrenerek, o kültürün değerlerini benimser. Okul öncesi dönemde çocukların kültürel gelişimini desteklemek için çeşitli etkinlikler yapılabilir. Çocuklara, içinde yaşadıkları kültürün değerlerini, normlarını ve geleneklerini tanıtan hikâyeler okunabilir, kültürel danslar öğretilir, geleneksel sanatlar tanıtılabilir.

1.4. Okul Öncesi Dönemde Duygusal Gelişim

Duygusal gelişim, çocuğun duygularını tanıma, anlama ve ifade etme becerisinin gelişmesidir. Okul öncesi dönemde duygusal gelişim, çocuğun çevresi ile olan etkileşimi yoluyla gerçekleşir. Bu dönemde çocuklar, mutlu, üzgün, öfkeli, korkmuş gibi çeşitli duyguları deneyimlemeye başlarlar. Bu duyguları ifade etmenin çeşitli yollarını da öğrenirler. Mutlu olduklarında gülümserler, üzgün olduklarında ağlarlar, öfkeli olduklarında bağırırlar. Bu dönemde çocuklar, duygularının nedenlerini ve sonuçlarını da öğrenmeye başlarlar. Bir çocuk, başkalarına vurduğunda diğer kişinin üzülmelerini anlamaya başlar. Okul öncesi dönemde çocukların duygusal gelişimini desteklemek için çeşitli etkinlikler yapılabilir. Çocuklara, duyguları ifade eden resimler ve hikâyeler gösterilebilir, duyguları tanımlayan oyunlar oynanabilir, duygularını ifade etmeleri için fırsatlar sunulabilir.

1.5. Okul Öncesi Dönemde Bilişsel Gelişim

Okul öncesi dönemde çocuklar bilişsel olarak gençlerin ve yetişkinlerin yaptığı gibi soyut ya da değişmeceli değil, çok somut ve gerçek anlamda düşünürler. Okul öncesi bir çocuğa her şey görüldüğü gibidir. Soyut inanç kavramlarını mantıksal çizgiler boyunca akıl yürütme veya organize etme yeteneğine sahip değildirler. Evde, kreşte ve bakıcılardaki deneyimleriyle öğrenirler. Tüm vücutlarıyla öğrenirler; tatmayı, dokunmayı, hareket etmeyi, keşfetmeyi, koklamayı, izlemeyi ve merak etmeyi çok kullanırlar. Bazı okuryazarlık becerilerini geliştirmeye yeni başlayabilirler; bazıları kendi adını yazabilir, alfabadeki harfleri tanıyabilir ve yirmiye kadar sayabilir. Yetişkinlerin takdirini kazanmak için dili kullanmayı geliştirebilirler. Hikâyeler dinlemekten ve kendilerine kitap okumasından keyif alırlar. Dikkatleri belli bir göreve odaklandıktan sonra kolayca dağılabilir çünkü algıları son derece açıktır.

Okul öncesi dönemde bilişsel gelişim çocuğun düşünme, öğrenme ve problem çözme becerilerinin gelişmesidir. Bilişsel gelişim, çocuğun çevresini keşfetmesi ve öğrenmesi yoluyla gerçekleşir. Çocuklar, nesnelerin özelliklerini, ilişkilerini ve nedensellik ilişkilerini öğrenmeye başlarlar. Bir çocuk, bir cismin şeklini değiştirirse, onun ağırlığının da değişeceğini öğrenir.

Aynı şekilde çocuk, bir eylemin neden bir sonuca yol açtığını anlamaya başlar. Okul öncesi dönemde çocukların bilişsel gelişimini desteklemek için çeşitli etkinlikler yapılabilir. Örneğin, çocuklara, nesnelerin özelliklerini, ilişkilerini ve nedensellik ilişkilerini öğreten oyunlar oynanabilir, problem çözme becerileri kazandıran etkinlikler düzenlenebilir.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar benmerkezci düşünceler taşımaktadır. Dünyayı kendi gözleriyle görürken tüm yaşananların sebebini kendilerine bağlamaktadırlar. Bir başkasının bakış açısını veya duygularını anlamakta gelişimsel olarak yetersizdirler. Ben merkezlidirler, ancak başkalarından, özellikle de anne, baba, öğretmenler ve diğer önemli yetişkinlerden önemli ölçüde etkilenirler. Bu yüzden de sosyal gelişim, çocuğun başkalarıyla etkileşim kurma ve ilişki kurma becerisinin gelişmesinde önemli bir yer kazanmaktadır. Okul öncesi dönemde sosyal gelişim, çocuğun akranlarıyla ve yetişkinlerle ilişkileri kurması yoluyla gerçekleşir. Bu dönemde çocuklar, iş birliği yapma, paylaşma, duygudaşlık kurma ve sorumluluk alma gibi sosyal becerileri geliştirmeye başlarlar. Örneğin, bir çocuk, bir oyunda diğer çocuklarla iş birliği yaparak, oyunun kurallarını kabul eder ve oyunun amacına ulaşmak için çaba gösterir. Aynı şekilde, başkalarının duygularını anlayarak onlara yardımcı olur. Okul öncesi dönemde çocukların sosyal gelişimini desteklemek için çeşitli etkinlikler yapılabilir. Örneğin, çocuklara, akranlarıyla ve yetişkinlerle iş birliği yapmayı, paylaşma ve duygudaşlık kurmayı öğreten oyunlar oynanabilir, sorumluluk alma becerileri kazandıran etkinlikler düzenlenebilir. Okul öncesi dönemde çocukların kültürel, duygusal, bilişsel ve sosyal gelişimleri, onların sağlıklı bir birey olarak yetişmeleri için büyük önem taşımaktadır. Bu gelişimleri desteklemek için, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun etkinlikler düzenlenmesi gerekmektedir.

1.6. Okul Öncesi Dönemde Akran İlişkileri

Çocuklar, doğdukları andan itibaren bakım verenlerine karşı bir bağlanma içinde yer alırlar. Bu bağlanma ebeveynlerin hayat tecrübelerinden faydalanmaları, bakım ihtiyaçlarının karşılanması ve duygusal gelişimlerinin sağlanması için gereklidir. Yaşamın ilk yıllarında kurulan bu bağ sosyalleşmenin de etkisi ile yavaş yavaş yerini farklı nesnelere devretme eğilimindedir. Çocuğun okul çağına kadar bilgileri aileden alması ve ailenin onu bu ortama hazırlaması uyum ve sosyalleşmesi için gerekli olmaktadır. Çocuğun aile içinde yaptığı ve ebeveynler tarafından pekiştirilen davranışlar okul öncesi eğitime başladığı zaman akranları tarafından onaylanmayabilir. Bu nedenle okul öncesi eğitim döneminde akran ilişkileri çocuğun davranışlarında önemli bir yer almaktadır. Çocuklar bu dönemde akran gruplarının sevilen ya da sevilmeyen bir üyesi olarak itibar ya da statü kazanmaya başlarlar. Bu dönemde kazanılan

bir akranlar arası itibar çocuğun sonraki yıllarında da etkili olmaktadır. Çocuk sosyal ortamda değer gördüğünü ve sevildiğini hissettiği zaman davranışları ve temel şemaları da ona göre şekillermeye başlayacaktır. Hymel, Wagner ve Butler (1990), erken çocukluk döneminde oluşan akran grubu itibarının uzun süreler boyunca korunacağını ileri sürmüştür. Bununla beraber Olson ve Brodfeld (1991), okul öncesi yıl boyunca kısa vadeli boylamsal bir tasarımda akran reddinin kalıcılığına vurgu yapmaktadır.

1.7. Okul Öncesi Eğitim Programı Yaklaşımları

1.7.1. High/Scope Okul Öncesi Eğitim Programı

High/Scope, 1962 yılında David P. Weikart ve meslektaşları tarafından geliştirilmiş bir okul öncesi eğitim programıdır. Bu program, etkin öğrenmeye ve çocuğun kendi deneyimlerinden öğrenmesine odaklanır. High/Scope, günümüzde dünyanın birçok ülkesinde uygulanmakta olan ve etkililiği araştırma bulgularıyla kanıtlanmış bir programdır.

High/Scope programının temel ilkeleri, etkin öğrenmeyi teşvik etme, olumlu ebeveyn-çocuk etkileşimi, öğrenme çevresinin uygunluğu, tutarlı günlük aktiviteler ve düzenli değerlendirme olarak sayılabilir.

1.7.2. Montessori Yaklaşımı

Montessori Yaklaşımı, İtalyan eğitimci Maria Montessori tarafından 20. yüzyılın başlarında geliştirilmiş bir eğitim felsefesidir. Bu yaklaşım, çocuğun kendi kendine öğrenme potansiyeline sahip olduğunu ve doğru ortam sağlandığında kendi gelişimini yönlendirebileceğini savunur. Montessori, çocuğu doğal öğrenen ve keşfetmeye istekli bir varlık olarak görür. Bu yaklaşıma göre yetişkinlerin tek görevi çocuğun önündeki engelleri kaldırmak ve onun ihtiyaçlarına göre dizayn edilmiş bir eğitim ortamı sağlamaktır. En temel ilkelerinden biri ise her çocuğun kendine özgü öğrenme biçimi ve gelişim modeli olduğudur. Bu nedenle tek düze bir eğitim programından öte bir eğitim felsefesi olarak adlandırılabilir. Eğitim sürecinde çocuklar, kendi seçimlerinde özgürler ve kendi deneyimlerinden öğrenirler. Kendi sorumluluklarını üstlenirler ve kendi bakımlarını yaparlar. Ayrıca çocuklar, kendi elleriyle ve kendi materyallerini kullanarak öğrendiklerinden motor becerilerini de geliştirme fırsatı bulmaktadırlar.

1.7.3. Primary Years Program (PYP)

Uluslararası Bakalorya İlk Yıllar Programı (PYP), 3 ila 12 yaş arasındaki çocuklar için tasarlanmış sorgulama temelli bir müfredat çerçevesidir. Dünyanın her yerinden onaylanmış

okullar tarafından sunulan bu program, çocukların doğal merakını ve yaratıcılığını besleyen bir eğitim felsefesine dayanır. PYP'nin temel amacı, hayat boyu öğrenme sevgisi edinmelerini sağlayacak şekilde çocuklara ilham verici öğrenme ortamları sunmaktır. Bunu, merak duygusunu teşvik eden, sorgulama becerilerini geliştiren ve aktif katılımı özendiren bir yaklaşımla gerçekleştirir.

PYP'nin eğitimde temel aldığı temel ilkeleri; Çocuk merkezli olmak, sorgulama temelli olmak, farklı ders alanları ile disiplinlerarası çalışmak, çocukların eylemlerine odaklanmak ve değerlere dayalı bir süreç işlemlerini sağlamaktır.

1.8. Beden Algısı

Çocukluğun ilk dönemlerinden itibaren farkına varılan beden algısı; fiziksel, bilişsel ve ruhsal gelişimi etkilemektedir (Erkal ve Pek, 1993). Beden fiziksel bir varlık olarak görülse de içsel durumların dışı vurumunda bir iletişim aracı olarak kullanılır. Çoğu insan üzerinde fiziksel görünüş önemli yargılara varmakta etkin rol alır (Zebrowitz & Montepare, 2008). Bireyi değerlendirmede ilk basamak olarak kullanılan beden için farklı düşüncelerde vardır. Bunlar bireyin kendisi hakkında yargılarını oluşturmada da etkilidir. Beden algısı ayrıca benlik gelişimine büyük etkileri olan bireyin kendi bedensel özellikleri hakkındaki zihinsel yorumlamalarıdır (Zaccagni, vd. 2014). Bu yorumlama bireyin sosyal çevresi ve içsel kazanımlarını önemli ölçüde etkiler. Gelişimin olduğu her çevrede birey birtakım zihinsel değişimler yaşar bu değişimler sonucunda ailesine, okul arkadaşlarına ve yaşadığı çevredeki insanlara karşı yorumlar nasıl değişirse kendi bedeni hakkındaki yorumları da değişkenlik gösterir. Bireyler hayatlarının kimi dönemlerinde farklı nedenlerle bedenlerinden hoşnutsuzluk duyabilmektedirler. Beden algısı konusunda birey her zaman aynı düşünceye sahip olmayabilir. Kendisi ile aynı ölçülere sahip birine baktığında yapacağı yorum olumlu olsa bile kendi bedeni hakkındaki düşüncesi olumsuz olabilmektedir (De Vignemont, 2010).

Bu kavramın oluşum süreci son derece karmaşık ve dinamik olmakla beraber kültür nezdinde farklılık göstermektedir (Canatan,2011). İnsanın sosyalleşmesinde ve kültür içinde kendine yer edinmesinde dış görünüş olan beden önem içermektedir (Demez, Timurturkan, ve Ertan, 2020). Birey kendisi hakkında diğerlerine nasıl görüldüğü ile ilgili bir yorum yapacağında yani kendisini diğerleri gözünden görmeye çalıştığında beden algısı öne çıkmaktadır. Beden algısını oluşturan beş temel faktör bulunmaktadır. Bunlar bireysel, biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel faktörler olmaktadır (Kale, 2023).

Bireysel farklılıklar, beden algısını etkileyen önemli faktörlerden biridir. Örneğin, özgüveni yüksek kişiler, kendi vücutlarını daha olumlu değerlendirebilirler. Özgüven, beden algısını etkileyen bireysel faktörlerdendir. Kendine güvenen kişiler, kendi vücutlarını kabul etmeye ve sevmeye daha yatkın olurlar. Bireysel faktörler içinde etkili olan bir diğer önemli konu yeme bozuklukları olmaktadır. Bunlar beden algısını olumsuz etkileyen ciddi sorunlardır. Anoreksiya nervoza, bulimia nervoza ve tıknırcasına yeme bozukluğu gibi yeme bozuklukları olan kişiler, kendi vücutlarını olduğundan daha büyük veya daha çirkin olarak görebilirler. Diğer psikolojik sorunlar da beden algısını etkileyen bireysel faktörlere etki etmektedir. Depresyon, kaygı bozuklukları ve travma gibi psikolojik sorunlar da beden algısını olumsuz etkileyebilir. Bu sorunları yaşayan kişiler, kendi vücutlarına karşı olumsuz duygular besleyebilirler. Biyolojik faktörler, kişinin genetik özelliklerini ve fiziksel özelliklerini içerir. Örneğin, bazı insanlar genetik olarak daha zayıf veya daha kaslı olma eğilimindedir. Bu durum, bu kişilerin beden algısını etkileyebilir. Psikolojik faktörler, kişinin düşünce ve duygularını içerir. Örneğin, kişinin kendini nasıl gördüğü, başkalarıyla nasıl etkileşime girdiği ve çevreyle nasıl ilişki kurduğu, beden algısını etkileyebilir. Sosyal faktörler, kişinin içinde yaşadığı sosyal çevreyi içerir. Aile, arkadaşlar, medya ve kültür gibi faktörler, beden algısını etkileyebilir. Kültürel faktörler, kişinin içinde yaşadığı kültürü içerir. Bir kültürde ideal vücut şeklinin ne olduğu, o kültürde yaşayan kişilerin beden algısını etkileyebilir. Düşük sosyoekonomik düzeydeki toplumlarda kilolu olmanın bir zenginlik belirtisi olması o kültürün ideal vücut ölçüsünü ve tercihlerine etki etmektedir (Söylemez, 2016). Beden algısını etkileyen faktörler, birbiriyle etkileşim halindedir. Bir kişinin genetik özellikleri, onun fiziksel özelliklerini ve bu fiziksel özellikler de onun beden algısını etkileyebilir. Benzer şekilde, bir kişinin sosyal çevresi, onun psikolojik özelliklerini ve bu psikolojik özellikler de onun beden algısını etkileyebilir.

Bu faktörlerin tümü insanlarda ve özellikle de okul çağındaki çocuklarda belli bir bilgi birikimi oluşturmakta aynı zamanda onların dış görünüşler hakkında bazı yargılara sahip olmasına neden olmaktadır. Bu yargıların temelinde yer alan kültürel varlıklar, okul hayatıyla sosyalleşen çocuklarda kendisi ve diğerleri kavramıyla karşılaşmasına neden olur. Bu karşılaşma farklı sonuçlara fırsat oluşturmaktadır. Çocuk, kendisi ile diğerleri arasında bir nesneleştirme kullanarak ya ötekileştirme ya da kabullenme seçeneğine evrilir. Ötekileştirme olarak başlayan ve daha sonrasında çeşitlenerek akran ilişkilerine olumsuz etki eden zorbalığa dönüşen bazı davranışlar ise okul çağında yaygınlaşmaya başlamaktadır (Uluyol, 2016).

1.8.1. Beden Memnuniyetsizliği

Beden memnuniyetsizliği, idealize edilmiş beden tasviri ile sahip olunan beden algısı arasındaki farkın yüksek olması sonucu ortaya çıkan durumdur (Collins, 1991). Bireyin idealize ettiği vücut şekli ile zihinde çizdiği kendi beden resminin arasındaki fark ne kadar uzaklaşırsa beden memnuniyetsizliği de o kadar artmaktadır. Beden memnuniyetsizliği yaş, kilo, cinsiyet ve fiziksel travmalardan bağımsız olarak belli zamanlarda herkes tarafından görülebilir (Hekimoğlu, 2019). Beden algısının duygusal ve çevresel koşullardan anlık olarak etkilenebilmesi beden memnuniyetsizliğinin de dinamik olmasına neden olmaktadır.

Bazı durumlarda beden memnuniyetsizliğinde demografik özelliklerin önemli olduğu belirtilmektedir. Ziyalar'ın (1980) ifadesine göre kadınlar daha çok diğer insanların kendisi hakkında düşüncelerini önemseyerek bir beden memnuniyetine erişmektedir. Buna karşın erkeklerin kendi fiziksel özellikleri kapsamında beden memnuniyetlerinin değiştiğini ifade etmiştir. Levitt (2004), sosyal bir görüş olarak kadınların zayıf olması ve erkeklerin kaslı ve güçlü bir yapıda olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu ifadeye göre zayıf kadınların beden memnuniyeti olumlu, kilolu kadınların beden memnuniyeti olumsuz yönde bulunmaktadır. Aynı durum kaslı bir erkeğin beden memnuniyetinin olumlu, zayıf veya yağlı bir bedene sahip erkeklerin olumsuz bir beden memnuniyetine sahip olmasını açıklamaktadır.

1.8.2. Çocuklarda Beden Algısı

Çocuklarda beden algısı, çocukların kendi bedenlerini, fiziksel varlıklarını ve çevreleriyle olan ilişkilerini anlama sürecini ifade eder (Smolak ve Levine, 2001). Çocuklar, bedenleri hakkında bilgi edinirken aynı zamanda bedenlerini nasıl kullanacakları, duygusal deneyimleri nasıl ifade edecekleri konularında da temel yetenekler geliştirirler. Bu yeteneklerin gelişmesi sürecinde ilk başta aile sonrasında ise öğretmen ve arkadaşları önemli bir role sahip olmaktadır (Sönmez ve Erkul, 2018). Okul öncesi dönemde yapılan çalışmalar, birincil bakım veren ve otorite figürlerinin bedeninin çocukların beden algıları üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir (Gümüş, Kale ve Çakmak, 2022). Buna örnek olarak Kate Claxton'un (2021) Benim Annem Bir Kaplan adlı kitabındaki örnek verilebilir. Çocuk annesinin karnındaki doğum sonrası izleri görerek onu bir kaplana benzetmektedir. Bu benzetme çocuğın zihninde en basit şekliyle tanımlanmaktadır.

Çocuklar, vücutlarını oluşturan temel parçaları tanımaya başladıklarında baş, gövde, kollar, bacaklar gibi vücut parçalarını adlandırma ve bu parçaların işlevlerini anlamaya çalışırlar. Çocuklar, beden algılarına paralel olarak motor becerilerini geliştirirler. Yürüme,

koşma, zıplama gibi temel hareket yetenekleri kazanırken bedenlerini etkili bir şekilde kullanmayı öğrenirler. Beden algısı, çocukların duygusal durumlarını ifade etmelerinde de rol oynar (Khodabakhsh, vd. 2015). Mimikler, jestler, duygusal yeme ve beden dili aracılığıyla duygusal deneyimlerini ifade etme becerilerini geliştirirler. Okul öncesi dönemde çocuklar, diğer çocuklar ve yetişkinler arasındaki fiziksel farklılıkları fark etmeye başlarlar (Tucker, 2008). Cinsiyet, boy, renk gibi özellikler üzerinden farklılıkları anlamaya çalışırlar. Beden algılama süreci ayrıca kişisel bakım alışkanlıklarının oluşturulmasında da etkilidir. Ellerini yıkama, giyinme gibi günlük yaşam becerilerini öğrenirken, kendi bedenlerini nasıl koruyacaklarına dair sorumluluk duygusu geliştirirler. Çocuklar, arkadaşlarıyla etkileşimde bulunurken beden dilini kullanarak duygusal bağlar da kurarlar. Öpme, sarılma gibi fiziksel temaslar aracılığıyla duygusal ilişkilerini ifade ederler.

Bu süreçte, ebeveynler ve eğitimciler, çocukların beden algısını destekleyerek sağlıklı bir şekilde gelişmelerine yardımcı olabilirler. Oyun, şarkılar, fiziksel aktiviteler ve konuşmalar aracılığıyla çocuklara bedenlerini keşfetme ve anlama fırsatları sunmak, bu dönemdeki gelişimlerine katkıda bulunabilir. Çocuğun sağlıklı gelişimi ile birlikte sağlıklı bir beden algısı da geliştirmesi beklenmektedir. Bu şartlar sağlandığında bireyin sosyal olması beklenebilir. Ancak, olumsuz bir gelişim sürecinde beden memnuniyetsizliği meydana gelmesi durumunda birey içe kapanma ya da sosyal görünüş kaygısı yaşayabilir (O'Dea, 2012).

1.8.3. Çocuklarda Beden Memnuniyetsizliği

Çocuklarda beden memnuniyetsizliği, çocukların kendi vücutlarını beğenmeme, kendi vücutlarıyla ilgili olumsuz düşüncelere sahip olma ve kendi vücutlarını değiştirmek için baskı hissetme durumudur (Smolak, 2004). Çocuklarda beden memnuniyetsizliği, okul öncesi dönemden itibaren başlayabilir ve ergenlik döneminde daha da artabilir. Çocuklarda beden memnuniyetsizliğinin nedenleri, bireysel, çevresel ve kültürel faktörleri içerebilir. Bazı çocuklar, genetik olarak daha zayıf veya daha kilolu ya da uzun ve kısa olma eğilimindedir. Bu durum, bu çocukların beden memnuniyetsizliğine yol açabilir. Beden memnuniyetsizliği bireysel idealler, yetiştirilme tarzı, kültür ve eğitim gibi beden algısını etkileyen birçok faktöre göre değişim göstermektedir (Hamurcu, 2014). Kendine güvensiz ve benlik saygısı düşük çocuklar, kendi vücutlarıyla ilgili daha olumsuz düşüncelere sahip olabilirler. Ailenin beden algısı, özellikle kız çocuklarda annenin, erkek çocuklarda babanın bedeni hakkında memnuniyetsizliği çocukların beden algısını etkileyebilir (Hart, vd. 2016). Ailesinde beden memnuniyeti düşük olan bireye sahip çocukların, kendi bedenleriyle ilgili daha olumsuz düşüncelere sahip olma olasılığı yüksektir. Arkadaşlarında beden memnuniyeti düşük olan

bireye sahip çocukların da kendi bedenleriyle ilgili olumsuz düşüncelere sahip olma olasılığı yüksektir. Medya, çocuklara ideal vücut şekli olarak sunulan kişileri göstererek, çocukların kendi vücutlarıyla ilgili olumsuz düşüncelere sahip olmasına neden olabilir. Kültür, ideal vücut şekli olarak neyin kabul edildiğini belirler. Bazı kültürlerde, ince ve uzun bir vücut şekli ideal olarak görülürken, diğer kültürlerde daha farklı vücut şekilleri ideal olarak görülebilir (Fallon, 1990). Çocuk bu bilşenlerin idealize ettiği beden formuna uymuyor ise beden memnuniyetsizliği geliştirebilir.

1.9. Akran İlişkileri

1.9.1. Akran İlişkilerinde Kuramlar

1.9.1.1. Mead Sosyal Benlik Teorisi

Mead'e göre kendilik kavramının oluşturulmaya başladığı dönemlerde grup oyunlarına dahil olmanın ve bu oyunlarda rol almanın önemi büyüktür. (Akt. Betts, 2005). Bu nedenle mead akranlarıyla beraber zaman geçiren çocukların kendilik olşumlarına doğrudan katkı sağladığına dikkat çekmektedir. Betts arkan oyunlarında çocukların kişilik geliştirmeye yönelik bazı tutumlarını güçlendirdiğini savunmuştur. Çocukların dil gelişimi, liderlik özelliklerinin gelişimi ve geleceğe yönelik yetişkinlik becerilerine katkı sağladığını ifaed eden Betts, ayrıca akran ilişkilerinin sosyal dünyaya ait bir prova olduğunu ifade etmektedir.

1.9.1.2. Piaget Bilişsel Gelişim Kuramı

Piaget zihinsel gelişim kuramında çocuğun dünya ile etkileşiminin zihinsel bir yapı üzerinden kurduğunu açıklamıştır. (Akt. Atay Turhan, 2004). Bu zihinsel yapının en önemli adımı sosyal çevrenin idealize edilmesi ve bu çevre etkisiyle bazı özelliklerin çocuğun gelişimine dahil olmasıyla sağlanmaktadır. Piaget'e göre (1932), zihinsel gelişim dört ana unsurdan oluşmaktadır. Bunlar, ogunlaşma (biyolojik olarak sinir sisteminin gelişmesi),fiziksel tecrübeler (diğer bireyler ve ortamlarla olan etkileşim), dengeleme (değişiklikler karşısında çocuğun kendi becerilerini düzenleyebilmesi) ve sosyal deneyimdir. Tüm bu unsurlar göz önünde bulundurulduğunda piaget aslında kuram olarak zihinsel gelişimden bahsetmiş olsa da bu zihinsel gelişimin temeline çocuğun sosyalleşmesi, çevreyi idealize edebilmesi ve kendi gelişimine dahil edebilmesi açısından akran ilişkilerinin eşsiz bir kaynak olduğuna dikkat çekmektedir. Piaget'e göre çocuğun akranlarıyla olan etkileşiminde iyi-kötü ayrımını yapmaya başlaması, kendine ait rolleri benimsemesi ve adalet kavramını öğrenmesi açısından yetişkinliğe yansıyacak kişilik özelliklerine doğrudan vurgu yapmaktadır (Akt. Staub, 2005).

1.9.1.3. Bandura Sosyal Öğrenme Teorisi

Albert Bandura, 20. Yüzyılın ortalarında ortaya attığı sosyal öğrenme teorisinde insanların ve hayvanların başkalarını gözlemleyerek ve taklit ederek öğrenebildiklerini savunmaktadır. İnsanlar, sosyal ortamlarda bulunan diğer kişilerin davranışlarını gözlemleyerek ve taklit ederek yeni davranışlar öğrenebilirler. (Betts, 2005, Cairns, 1979) Bu kişiler, ebeveynler, öğretmenler, akranlar, medya figürleri veya herhangi bir saygın kişi olabilir. İnsanlar, bir davranışın sonuçlarını gözlemleyerek de o davranışı öğrenmeye teşvik edilebilirler. Örneğin, bir çocuğun bir davranıştan sonra ödüllendirildiğini görmesi, o davranışı taklit etme olasılığını artırır. Sosyal öğrenme teorisi, sadece gözlem ve taklitten ibaret değildir. Bireyler, yeni bilgileri zihinlerinde işleyerek ve kendi deneyimleriyle ilişkilendirerek de öğrenirler. İnsanlar, kendi davranışlarını kontrol etmeyi ve yönetmeyi öğrenebilirler. Bu, hedef belirleme, kendini izleme ve kendini ödüllendirme gibi bilişsel becerileri kullanarak yapılabilir. Genel olarak bu teori insanların küçük yaşlardan itibaren kişiliklerini oluşturmada taklit ederek öğrendiklerine vurgu yapmış ve bu sayede sosyal becerilerini geliştirdiklerini öne çıkarmıştır. (Crain, 2015; Evans, 2002).

1.9.2. Akran İlişkilerinin Önemi

Akran ilişkileri, çocukluk ve ergenlik döneminde bireyin sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişimi için kritik öneme sahiptir. Bu ilişkiler aracılığıyla çocuklar sosyal becerilerini geliştirir. Bu beceriler sayesinde ise iletişim kurmayı, paylaşmayı, iş birliği yapmayı, sıra beklemeyi, uyuşmazlıkları çözmeyi öğrenirler. Duygusal gelişimlerini sağlarlar, farklı duyguları tanır ve ifade ederler, empati kurarlar, duyguları anlar ve saygı gösterirler.

Çocuklar akran ilişkileri sayesinde bilişsel becerilerini güçlendirir; problem çözme, planlama, karar verme, eleştirel düşünme gibi becerilerini geliştirirler. Bedensel gelişimlerine katkıda bulunur; hareketli oyunlar oynayarak motor becerilerini, koordinasyonlarını ve denge duygularını geliştirirler. Benlik saygılarını ve özgüvenlerini artırır; kendilerini ifade etmeyi ve kabul görmeyi öğrenirler, sosyal aidiyet duygusu geliştirirler. Ayrıca çocukların sosyal uyumlarını kolaylaştırır; toplumsal kuralları ve normları öğrenirler, farklı kişiliklerle iletişim kurmayı ve uyum sağlamayı öğrenirler.

1.9.2.1. Sağlıklı Akran İlişkilerinin Faydaları

Akranlarıyla etkileşimde bulunan bireyler, etkili iletişim kurma becerilerini geliştirirler. Bu sayede düşüncelerini ifade etme, dinleme ve karşılıklı anlayış yetenekleri artar. Akran

ilişkileri, bireylerin empati kurma becerilerini geliştirir ve başkalarının duygularını anlama yeteneklerini güçlendirir (Beyazkürk, vd., 2007). Ayrıca, akran grupları içinde yaşanan anlaşmazlıklar ve çatışmalar, bireylerin problem çözme ve uzlaşma becerilerini artırır. Akran grupları, bireylere bir aidiyet duygusu sağlar ve bu, özellikle ergenlik döneminde kimlik arayışında olan bireyler için önemlidir. Akranlarının desteği ve kabulü, bireylerin özgüvenlerini artırır ve sosyal kabul görme, kişinin kendine olan güvenini pekiştirir. Ayrıca, akran ilişkileri bireylerin stres ve kaygı seviyelerini azaltmada önemli bir rol oynar. Duygusal destek ve anlayış, zor zamanlarda bireylere yardımcı olur. Akran desteği, bireylerin akademik motivasyonlarını artırır ve grup çalışmalarında ve birlikte öğrenme süreçlerinde bireyler birbirlerinden çok şey öğrenirler. Akran ilişkileri, bireylerin hem kişisel hem de akademik başarılarını olumlu yönde etkiler.

Sağlıklı akran ilişkilerine sahip çocuklar incelendiğinde diğerlerine göre daha uyumlu ve yüksek sosyal becerilere sahip oldukları görülmektedir (Erten, 2012). Bunların yanı sıra daha mutlu ve sağlıklı olma, başarılı olma, fiziksel ve bilişsel olarak daha dayanıklı olma, daha az riskli davranışlarda bulunma ve daha az bağımlılık geliştirme gibi birçok fayda sağlar (Öcal ve Metin, 2022).

1.9.2.2. Akran İlişkilerinde Ebeveynler ve Eğitimcilerin Rolü

Okul öncesi dönemde çocukların kendilik algıları ve sosyal etkileşimleri büyük ölçüde ebeveynler ve eğitimcilerin rehberliği ile şekillenmektedir. Ebeveynler ve eğitimciler, çocukların akran ilişkilerini sağlıklı bir şekilde geliştirebilmeleri için kritik bir rol oynar.

1.9.2.2.1. Ebeveynlerin Rolü

Ebeveynler, çocuklarının sosyal becerilerini desteklemek ve geliştirmek için güvenli ve teşvik edici bir ortam yaratmalıdır. Çocukların arkadaşlık ilişkilerini desteklemek ve bu ilişkileri geliştirmeleri için çeşitli fırsatlar sunmak, ebeveynlerin sorumlulukları arasındadır. Örneğin, sosyal etkinliklere katılım sağlamak, oyun grupları organize etmek ve çocukların arkadaşlarıyla vakit geçirmelerini teşvik etmek bu tür fırsatların başında gelir. Bunun yanı sıra, ebeveynler sağlıklı sosyal ilişkilerin nasıl kurulacağını ve sürdürüleceğini gösteren rol modeller olmalıdır. Kendi sosyal etkileşimlerinde sergiledikleri saygı, empati ve etkili iletişim becerileri, çocuklarına örnek teşkil eder.

1.9.2.2.2. Eğitimcilerin Rolü

Eğitimciler, çocukların sosyal becerilerini müfredatlarına entegre ederek desteklemelidir. Sosyal beceri eğitimi, çocukların iletişim, empati ve iş birliği gibi temel sosyal yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur. Eğitimciler, grup çalışmaları ve iş birliği gerektiren projelerle bu becerilerin pratiğe dökülmesine olanak tanır. Ayrıca, eğitimciler sınıf ortamında pozitif ve destekleyici bir iklim oluşturarak, çocukların kendilerini güvende ve kabul görmüş hissetmelerini sağlamalıdır. Bu durum, çocukların özgüvenlerini artırır ve sağlıklı akran ilişkileri kurmalarını kolaylaştırır.

Ebeveynler ve eğitimciler, çocuklar arasında ortaya çıkan anlaşmazlıkları ve çatışmaları yönetmede de aktif rol oynamalıdır. Çocuklara barışçıl ve yapıcı çözüm yollarını öğretmek, onların sosyal problemleri çözme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Bu süreçte, ebeveynler ve eğitimciler, çocukların duygusal destek sistemlerini güçlendirmeli ve onların sağlıklı, sürdürülebilir ilişkiler kurmalarını sağlamalıdır.

Sonuç olarak, okul öncesi dönemde çocukların beden algısı ve akran ilişkileri üzerinde ebeveynler ve eğitimcilerin etkisi büyüktür. Ebeveynlerin ve eğitimcilerin sağladığı destek ve rehberlik, çocukların sosyal becerilerini geliştirmelerine ve sağlıklı akran ilişkileri kurmalarına olanak tanır. Bu bağlamda, ebeveynler ve eğitimcilerin iş birliği, çocukların genel gelişimleri üzerinde olumlu etkiler yaratır

1.9.3. Akran İlişkilerinin Yapısı

Akran ilişkileri, benzer yaş grubundan ya da benzer ilgi alanlarına sahip iki veya daha fazla bireyin kurduğu sosyal bağlardır. Çocukların sosyal ve duygusal gelişiminde önemli bir rol oynar. Bu dönemde çocuklar, akranlarıyla etkileşime geçerek sosyal becerilerini geliştirir,

duygusal bağlar kurar ve toplumsal normları öğrenirler. Akran ilişkilerinin yapısı, çocukların kendilik algısı ve beden algısı üzerinde de belirleyici bir etkiye sahiptir. Bu ilişkilerin niteliği ve dinamikleri, çocukların genel gelişim süreçlerini doğrudan etkiler.

1.9.3.1. Sosyal Becerilerin Gelişimi

Akran ilişkileri, çocukların sosyal becerilerini geliştirmeleri için doğal bir laboratuvar işlevi görür. Çocuklar, oyun ve grup aktiviteleri aracılığıyla iletişim kurma, iş birliği yapma ve problem çözme gibi beceriler kazanırlar. Bu etkileşimler, çocukların empati geliştirmelerine ve başkalarının bakış açılarını anlamalarına olanak tanır. Ayrıca, akran grupları içinde yaşanan çatışmalar ve anlaşmazlıklar, çocukların çatışma çözme ve uzlaşma becerilerini de geliştirir.

1.9.3.2. Duygusal Bağlar ve Destek Sistemleri

Okul öncesi dönemde çocuklar, akranlarıyla duygusal bağlar kurar ve bu bağlar aracılığıyla duygusal destek sistemleri oluştururlar. Bu bağlar, çocukların kendilerini güvende hissetmelerine ve aidiyet duygusu geliştirmelerine yardımcı olur. Akranlarından aldıkları duygusal destek, çocukların özgüvenlerini artırır ve stresle başa çıkmalarına yardımcı olur. Bu süreçte, akran ilişkileri çocukların duygusal dayanıklılıklarını güçlendirir.

1.9.3.3. Kimlik ve Beden Algısının Gelişimi

Akran ilişkileri, çocukların kimlik ve beden algılarının şekillenmesinde de önemli bir rol oynar. Çocuklar, akranlarından aldıkları geri bildirimler ve sosyal karşılaştırmalar aracılığıyla kendilik algılarını ve beden imgelerini oluştururlar. Bu süreçte, olumlu akran ilişkileri ve destekleyici sosyal ortamlar, çocukların sağlıklı bir beden algısı geliştirmelerine katkıda bulunur. Öte yandan, olumsuz akran ilişkileri ve dışlanma gibi deneyimler, çocukların beden algıları üzerinde negatif etkiler yaratabilir.

1.9.3.4. Toplumsal Normların ve Değerlerin Öğrenilmesi

Akran grupları, çocukların toplumsal normları ve değerleri öğrenmeleri için bir sosyalizasyon alanı sağlar. Çocuklar, akranlarıyla etkileşimde bulunarak toplumsal kuralları, kabul edilebilir davranışları ve etik değerleri öğrenirler. Bu süreç, çocukların sosyal uyum becerilerini geliştirir ve toplumsal yaşamın bir parçası olma duygusunu pekiştirir.

Sonuç olarak, okul öncesi dönemde akran ilişkilerinin yapısı, çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişiminde kritik bir rol oynar. Bu ilişkiler, çocukların sosyal becerilerini geliştirmelerine, duygusal bağlar kurmalarına ve sağlıklı bir kimlik ve beden algısı

oluşturmalarına yardımcı olur. Akran ilişkilerinin niteliği, çocukların genel gelişim süreçlerini derinden etkileyerek onların yaşam boyu sürecek sosyal ve duygusal yetkinlikler kazanmalarını sağlar. Bu bağlamda, ebeveynler ve eğitimcilerin, çocukların akran ilişkilerini destekleyici ve yönlendirici bir rol üstlenmeleri büyük önem taşır.

BÖLÜM II

2.YÖNTEM

Okul öncesi dönemde beden algısı ve akran ilişkisi arasındaki ilişkiyi irdeleyen bu çalışma tarama modeline dayalı nicel bir araştırmadır. Tarama çalışmalarında geniş kitlelerden alınan cevaplar toplanılarak örneklemdaki dağılımı üzerinden çıkarımlar yapılmaktadır (Fraenkel ve Wallen, 2006). Tarama çalışmaları sosyal bilimlerde geniş kitlelerle yapılan çalışmalarda sıklıkla kullanılmaktadır (Can, 2019). Olabildiğince geniş bir örneklemden verilerin toplanması ve bu verileri araştırmacıya sunması bakımından tarama araştırmaları önemli bir avantaja sahiptir (Oral ve Çoban, 2020). Değişkenler arasındaki ilişkinin ortaya konulması bakımından bu çalışma, ilişkisel tarama tipinde bir araştırmadır. İlişkisel tarama modellerinden ise korelasyonel tarama niteliği taşımaktadır. Korelasyonel tarama tipindeki araştırmalar, kullanılan değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, birlikte bir değişme varsa bunun nasıl bir ilişkide olduğunu incelemek için sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılmaktadır (Cohen, vd., 2002).

Araştırmada hem konuya hem de araştırma modeline uygun ölçekler kullanılmıştır. Ölçek, yapılan araştırmaya yönelik olarak oluşturulan araştırma problemini ve araştırma hipotezlerini test edebilecek bir şekilde seçilmiştir. Birincil kaynak olan ölçek verilerinin yanında ikincil kaynak olan ilgili alanyazın taraması sonucunda da araştırmanın teorik çerçevesi oluşturulmuştur. Verilerin analizi ise SPSS 25 paket programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin normallik analizine göre normal dağılım gösterdiği saptanmış olup parametrik testlerin yapılmasına karar verilmiştir. Çalışmada, Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA), İlişkisiz Örneklemler T-Testi, Basit Doğrusal Regresyon, Çoklu Doğrusal Regresyon ve Basit Doğrusal Korelasyon analizleri uygulanmıştır.

2.1. Katılımcılar

Bu araştırmanın evrenini, okul öncesi eğitime devam eden 4,5,6 yaşlarındaki çocuklar oluşturmaktadır. Örneklemine ise Mersin ilinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel ve devlet anaokullarına devam eden 4- 6 yaş aralığındaki 152 kız ve erkek çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem büyüklüğünü belirlemek amacıyla çalışma öncesinde güç analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analizde, ortalama etki büyüklüğü ($r = 0.3$), %5 hata payı ($\alpha = 0.05$) ve %85 istatistiksel güç ($1-\beta = 0.85$) dikkate alınmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucunda araştırma için gerekli minimum örneklem sayısı 77 olarak belirlenmiştir. Araştırma kapsamında toplam 152 çocuk ve öğretmenlerinden elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Çocukların araştırmaya katılması ailelerinden alınan onam formunun kabulü ile sağlanmıştır. Araştırmaya katılan çocuklarla ön görüşmeler yapıp verilerin nasıl toplanacağı çocukların yaşlarına uygun bir şekilde her bir çocuğa anlatılmıştır. Araştırmaya katılan çocukların algı ve zekâ alanlarında herhangi bir yetersizliği olmamasına dikkat edilmiştir. Verilerin toplanması sürecinde kişisel verilerin korunacağı bilgisi hem onam formunda hem de uygulama öncesinde katılımcı çocukların ailelerine verilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan onam formu ekler bölümünde yer almaktadır. Ayrıca çalışma kapsamında kullanılan Okul Öncesi Akran İlişkileri Ölçeği Öğretmen Formunun kullanım izni alınmıştır. Kullanılan Kişisel Bilgi Formu, Resimli Beden Algısı Ölçeği, Okul Öncesi Akran İlişkileri Ölçeği Öğretmen Formu ekler kısmında yer almaktadır. Ayrıca araştırmayla ilgili Mersin Valiliği ve Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan Araştırma İzin Onayları ile Çağ Üniversitesi Etik Kurul İzni de ekler kısmında yer almaktadır. Araştırma kapsamında çocuklardan veri toplama esnasında çocukların sorulara daha sağlıklı bir şekilde yanıt vermesi için ortamın uygunluğu sağlanmıştır. Çocukların fiziksel etkenlerden etkilenmelerini en aza indirmek için boylarına göre masa ve sandalye, uygun oda sıcaklığı sağlanmıştır. Dikkat dağıtacak materyallerin olmadığı bir ortamda veriler toplanmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

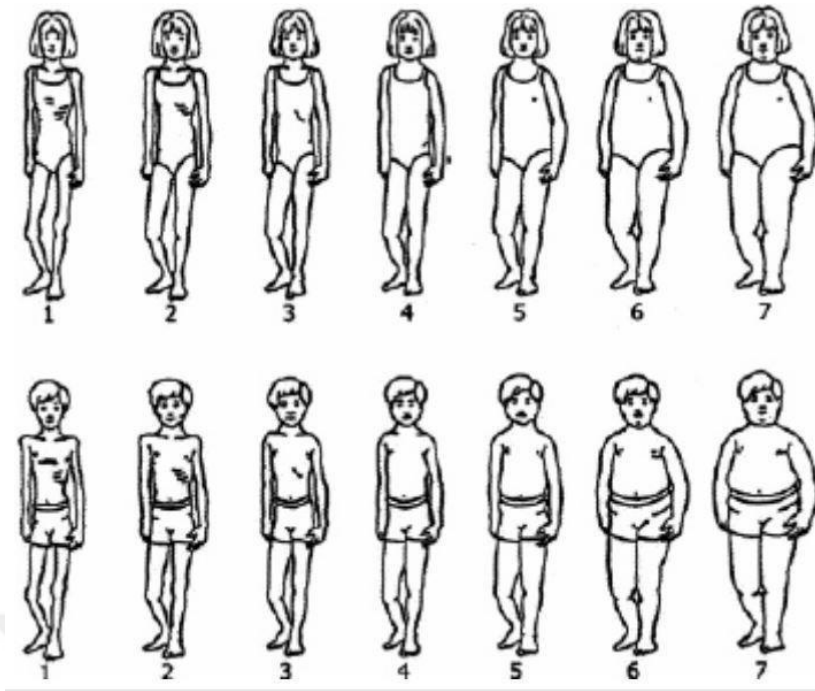
Bu çalışmada veriler; Kişisel Bilgi Formu, Resimli Beden Algısı Ölçeği (Collins,1991) ve Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Öğretmen Formu (Kanmaz ve Şahin, 2022) kullanılarak toplanmıştır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcı çocukların demografik bilgilerini (yaş, cinsiyet, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu) almak için kullanılacak olan ve öğretmenler tarafından doldurulan kişisel bilgi formudur.

2.2.2. Resimli Beden Algısı Ölçeği

Resimli beden algısı ölçeği, 1991 yılında Collins tarafından geliştirilmiştir. Beden algısı ölçeği 4-6 yaş grubundaki çocuklarla yapılan görüşmelerde kullanılan, çizilmiş temsili resimlerden oluşmaktadır. Ölçekte 7 farklı resim sırasıyla: Erkekler için Vücut kitle indeksi (VKİ) aralığını 14.0–14.6 (1), 14.7–15.5 (2), 15.6–16.5 (3), 16.6–18.5 (4), 18.6–24,9 (5), 25.0–28,4 (6), 28,5–29,0 (7), kızlar için 13.0–13,5 (1), 13,6–14,9 (2), 15.0–16.6 (3), 16.7–17.7 (4), 17.8–19.4 (5), 19,5–24,6 (6), 24,7–28,5 (7) aralığını temsil etmektedir (Truby ve Paxton, 2002). Çocuk bedeni çizimlerinde 1’den 7’ye kadar derecelendirme bulunmaktadır. Kullanılan ölçekte, 1. resim çok zayıf, 2. ve 3. resim zayıf, 4. resim normal, 5. ve 6. resim fazla kilolu, 7. resim ise obez olarak tasvir edilmiştir (Neves vd., 2017). Araştırmaya katılan okul öncesi dönem çocuklarının beden memnuniyet düzeyleri Resimli Beden Algısı Ölçeği’ne verdikleri yanıtlar doğrultusunda belirlenmiştir. Ölçek kapsamındaki çocukların kendilerini hangi figürle özdeşleştirdikleri ve hangi figür olmak istedikleri sorulmuş; bu iki şekil arasındaki farklar, çocukların algıladıkları beden şekilleri ile olmak istedikleri ideal beden şekilleri arasındaki uyumsuzluk veya örtüşme temeli üzerinden analiz edilmiştir (Cash vd., 2004). Değerlendirme sürecinde kişilerin mevcut beden algıları ile idealize ettikleri beden boyutları arasındaki farklılıklar, beden algısı literatüründeki standartlar çerçevesinde değerlendirilmiştir (Collins, 1991). Ayrıca çocukların yaşı, cinsiyet ve sosyal çevre gibi demografik özellikler de analizde dikkate alınmıştır.

Şekil 1. Resimli Beden Algısı Ölçeği (Collins, 1991).

2.2.3 Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği

Okul öncesi akran ilişkileri ölçeği geliştirilirken toplamda 398 ebeveyn ve 331 öğretmenden veri toplanmıştır. Çalışmaya 4-5-6 yaşlarında okul öncesi dönemde yer alan çocuklar dâhil edilmiştir. Bu ölçek, ebeveyn formu ve öğretmen formu halinde iki adet formdan oluşmaktadır. Yapılacak çalışmada okul öncesi dönem çocukların okuldaki akran ilişkileri ele alınacağından yalnızca okul öncesinde akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu kullanılacaktır. Formların geçerliliği için Açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile ikinci düzey faktör analizi yapılmıştır. Güvenirlikleri için ise McDonald's ω ve Cronbach's Alpha kullanılarak son halini almıştır.

2.2.3.1. Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Ebeveyn Formu

Okul öncesinde akran ilişkileri ölçeği ebeveyn formu, 35 maddelik bir form olarak beşli likert tipte geliştirilmiştir. Yanıt seçenekleri “hiçbir zaman”, “çok az”, “ara sıra”, “çoğu zaman” ve “her zaman” olarak sıralanmaktadır. Ölçek maddelerine, “Yetişkin desteği olmadan akranlarıyla iletişim başlatabilir”; “Akranlarını sevdiğini gösterir”; “Arkadaşlıklarını ev dışında da sürdürür” örnek gösterilebilir. Kanmaz ve Tezel Şahin (2022), yaptıkları çalışmada güvenilirlik katsayısı olan Cronbach Alfa katsayısını ölçeğin genelinde 0,89; Zorba Çocuk alt boyutunda 0,90; Arkadaşlık alt boyutunda 0,88; Etkileşim ve İletişim alt boyutunda 0,91; Empati/Prososyal alt boyutunda 0,88; Mağdur Çocuk alt boyutunda 0,90 olarak bulmuşlardır.

2.2.3.2. Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Öğretmen Formu

Okul öncesinde akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu, 37 maddelik bir form olarak beşli likert tipte geliştirilmiştir. Yanıt seçenekleri “hiçbir zaman”, “çok az”, “ara sıra”, “çoğu zaman” ve “her zaman” olarak sıralanmaktadır. Ölçek maddelerine, “Yetişkin desteği olmadan akranlarıyla iletişim başlatabilir”; “Akranlarını sevdiğini gösterir”; “Arkadaşlıklarını okul dışında da sürdürür” örnek gösterilebilir. Kanmaz ve Tezel Şahin (2022), yaptıkları çalışmada güvenirlik katsayısı olan Cronbach Alfa katsayısını Zorba Çocuk alt boyutunda 0,98; Sosyal Etkileşim alt boyutunda 0,97; Mağdur Çocuk alt boyutunda 0,97 olarak bulmuşlardır.

2.3. Verilerin Analizi

Toplamda 152 okul öncesinde öğrenim gören çocuğun katılım gösterdiği uygulamada veriler SPSS 25 istatistik paket program aracılığıyla analiz edilmiştir. Verilerin analizine başlanmadan önce ilk olarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediği belirlenmiştir. Yapılan normallik testi sonucunda verilerin literatürde kabul görmüş çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri aralığında olduğu saptanmıştır. Tablo 1’de Okul Öncesi Akran İlişkileri Öğretmen Formu ölçeği boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerleri gösterilmektedir.

Tablo 1. Okul Öncesi Akran İlişkileri Öğretmen Formu Ölçeği Boyutlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	Zorba Çocuk	Arkadaşlık ve Etkileşim	Mağdur Çocuk
Çarpıklık	1,090	-,505	-,681
Basıklık	1,018	-,616	-,469

Okul Öncesi Akran İlişkileri Öğretmen Formu ölçeği boyutları olan Zorba Çocuk (Skewness: 1,090 / Kurtosis: 1,018), Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) (Skewness: -0,505/ Kurtosis: -0,616) ve Mağdur Çocuk (Skewness:-0,681/ Kurtosis: -0,469) boyutlarında da yine kabul edilebilir sınırlar içerisindedir. Değerlerin -1,5 ile +1,5 aralığında olması verilerin normal dağıldığını göstermektedir (Tabachnick & Fidell, 2013). Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeğinde ise çarpıklık (skewness) değeri (-0,120) ve basıklık (kurtosis) değeri (-0,448) Tabachnick ve Fidell’e (2013) göre normal dağılım aralığındadır. Bu doğrultuda verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilerek parametrik testler uygulanmıştır. Parametrik testlerden İlişkisiz Örneklem T-Testi ve Tek Faktörlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Ayrıca basit doğrusal korelasyon, basit doğrusal regresyon ve çoklu doğrusal regresyon da uygulanan diğer testlerdir.

BÖLÜM III

3.BULGULAR

3.1. Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Tablo 2’de çocuklara ilişkin demografik bilgiler verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Cinsiyet	Kişi	Yüzde
Erkek	71	46,7
Kız	81	53,3
Yaş		
4 yaş	41	27,0
5 yaş	82	53,9
6 yaş	29	19,1
Vücut Kitle İndeksi		
Zayıf	20	13,2
Normal	98	64,5
Fazla Kilolu	30	19,7
1. Derecede Obez	4	2,6
Anne Eğitim Durumu		
İlkokul	28	18,4
Ortaokul	16	10,5
Lise	33	21,7
Ön lisans	5	3,3
Lisans	70	46,1
Baba Eğitim Durumu		
İlkokul	22	14,5
Ortaokul	18	11,8
Lise	36	23,7
Ön lisans	2	1,3
Lisans	74	48,7
Toplam	152	100

Toplamda 152 çocuğun katıldığı çalışmada 71 erkek, 81 kız çocuk vardır. Çocukların yaş aralığı 4 ile 6 arasında değişmekle beraber %53,9’u 5 yaşındadır. Çocukların mevcut beden algısı zayıf ve normal aralığında değişim gösterirken mevcut beden algısı çok zayıf olan çocukların arzu edilen beden algısı olarak farklı bir beden algısı istediği dikkat çekmektedir.

Tablo 3’de ölçeklerin güvenirliğini belirten Cronbach alfa değerleri sunulmuştur.

Tablo 3. Ölçek Güvenirlikleri

Ölçek Adı	Madde Sayısı	Cronbach Alfa Değeri
Zorba Çocuk	17	0,958
Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim)	16	0,941
Mağdur Çocuk	4	0,754

Literatürde herhangi bir ölçeğin güvenilir olarak ifade edilmesi için Efeoglu’na göre alfa değerinin 0,60 ve üzeri olması gerekmektedir (Efeoglu, 2006: 74). Buna göre okul öncesinde akran ilişkileri öğretmen formunun boyutlarının güvenilir olduğu söylenebilir (Seçer, 2015). Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışmasında ise Cronbach Alfa katsayısını Zorba Çocuk alt boyutunda 0,98; Sosyal Etkileşim alt boyutunda 0,97; Mağdur Çocuk alt boyutunda 0,97 olarak bulunmuştur (Kanmaz ve Tezel Şahin, 2022).

3.2. Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeğinin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Tablo 4’te çocukların akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Yaşlarının Okul Öncesinde Akran İlişkileri Puanlarına Göre Farklılaşma Durumu

	Yaş	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
Zorba Çocuk	4 yaş	41	1,6930	,73946	,424	,655
	5 yaş	82	1,8121	,70869		
	6 yaş	29	1,8337	,86853		
	Toplam	152	1,7841	,74652		
Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim)	4 yaş	41	3,8049	,78564	,808	,448
	5 yaş	82	3,8277	,79861		
	6 yaş	29	4,0280	,81260		
	Toplam	152	3,8598	,79679		
Mağdur Çocuk	4 yaş	41	1,6585	,75778	1,216	,299
	5 yaş	82	1,8293	,70806		
	6 yaş	29	1,6379	,63241		
	Toplam	152	1,7467	,70944		

*p anlamlılık değeri 0,05 olarak kabul edilmiştir.

Yapılan ANOVA sonucuna göre katılımcıların yaşlarıyla akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 5’de çocukların akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır.

Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Okul Öncesinde Akran İlişkileri Puanlarının Farklılaşma Durumu

	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	Anlamlılık Değeri
Zorba Çocuk	Erkek	71	1,8766	,77626	1,435	150	,153
	Kız	81	1,7030	,71440			
Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim)	Erkek	71	3,8327	,78971	-,391	150	,697
	Kız	81	3,8835	,80712			
Mağdur Çocuk	Erkek	71	1,6831	,62815	-1,049	149,171	,296
	Kız	81	1,8025	,77330			

*p anlamlılık değeri 0,05 olarak kabul edilmiştir

Yapılan T-Testi sonucuna göre katılımcıların cinsiyetleriyle çocukların akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanları arasında herhangi bir anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 6’da çocukların akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanlarının çocukların annelerinin eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Tablo 6. Katılımcıların Anne Eğitim Durumlarına Göre Okul Öncesinde Akran İlişkileri Puanlarının Farklılaşma Durumu

	Anne Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe
Zorba Çocuk	İlkokul	28	2,2416	,58591	3,843	,005	İlkokul*Lisans (0,011)
	Ortaokul	16	1,8419	,82036			
	Lise	33	1,7059	,75043			
	Ön lisans	5	1,4471	,60075			
	Lisans	70	1,6487	,73579			
	Toplam	152	1,7841	,74652			
Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim)	İlkokul	28	3,0469	,57575	14,895	,000	İlkokul*Lise (0,000)
	Ortaokul	16	3,5781	,87037			İlkokul*Ön lisans (0,024)
	Lise	33	3,9678	,71775			İlkokul*Lisans (0,000)
	Ön lisans	5	4,1750	,57690			Ortaokul*Lisans (0,045)
	Lisans	70	4,1759	,66035			
	Toplam	152	3,8598	,79679			
Mağdur Çocuk	İlkokul	28	2,2143	,71594	4,260	,003	İlkokul*Lise (0,008)
	Ortaokul	16	1,7188	,67623			İlkokul*Lisans (0,013)
	Lise	33	1,5530	,59869			
	Ön lisans	5	1,6500	,92871			
	Lisans	70	1,6643	,68615			
	Toplam	152	1,7467	,70944			

*p anlamlılık değeri 0,05 olarak kabul edilmiştir

Yapılan ANOVA sonucuna göre çocukların akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanlarıyla annelerinin eğitim düzeyi arasında zorba çocuk, arkadaşlık ve etkileşim (sosyal etkileşim) ve mağdur çocuk boyutlarında anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla da Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Scheffe testi varyansların homojen dağıldığı durumlarda kullanılmaktadır. Yapılan post-hoc testi sonucuna göre;

- Zorba Çocuk alt boyutunda “İlkokul*Lisans” grupları arasında anlamlı farklılaşma vardır. Annesinin eğitim düzeyi ilkokul olan çocukların puanları daha yüksektir.
- Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) alt boyutunda “İlkokul*Lise”, “İlkokul*Ön lisans”, “İlkokul*Lisans” ve “Ortaokul*Lisans” grupları arasında anlamlı farklılaşma

vardır. Annesinin eğitim düzeyi lise, ön lisans ve lisans olan çocukların puanları ilkokul olanlara göre daha yüksektir.

- Mağdur Çocuk alt boyutunda “İlkokul*Lise” ve “İlkokul*Lisans” grupları arasında anlamlı farklılaşma vardır. Annesinin eğitim düzeyi ilkokul olan çocukların puanları lise ve lisans olanlara göre daha yüksektir.

Tablo 7’de çocukların akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanlarının çocukların babalarının eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Tablo 7. Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarına Göre Okul Öncesinde Akran İlişkileri Puanlarının Farklılaşma Durumu

	Baba Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe
Zorba Çocuk	İlkokul	22	2,3128	,61169	6,928	,000	İlkokul*Lise (0,008)
	Ortaokul	18	2,2353	,71420			İlkokul*Lisans (0,003)
	Lise	36	1,5980	,67941			Ortaokul*Lise (0,043)
	Ön lisans	2	1,4706	,66551			Ortaokul*Lisans (0,025)
	Lisans	74	1,6161	,71841			
	Toplam	152	1,7841	,74652			
Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim)	İlkokul	22	3,0511	,63698	15,986	,000	İlkokul*Lise (0,000)
	Ortaokul	18	3,2500	,70123			İlkokul*Lisans (0,000)
	Lise	36	4,0226	,73863			Ortaokul*Lise (0,005)
	Ön lisans	2	4,4063	,75130			Ortaokul*Lisans (0,000)
	Lisans	74	4,1546	,64391			
	Toplam	152	3,8598	,79679			
Mağdur Çocuk	İlkokul	22	2,2841	,75315	5,453	,000	İlkokul*Lise (0,001)
	Ortaokul	18	1,9444	,57238			İlkokul*Lisans (0,007)
	Lise	36	1,5000	,55742			
	Ön lisans	2	1,7500	1,06066			
	Lisans	74	1,6588	,70901			
	Toplam	152	1,7467	,70944			

*p anlamlılık değeri 0,05 olarak kabul edilmiştir

Yapılan ANOVA sonucuna göre çocukların akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanlarıyla babalarının eğitim düzeyi arasında zorba çocuk, arkadaşlık ve etkileşim (sosyal etkileşim) ve mağdur çocuk boyutlarında anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla da Scheffe post-hoc testi uygulanmıştır. Scheffe testi varyansların homojen dağıldığı durumlarda kullanılmaktadır. Yapılan post-hoc testi sonucuna göre;

- Zorba Çocuk alt boyutunda “İlkokul*Lise”, “İlkokul*Lisans”, “Ortaokul*Lise” ve “Ortaokul*Lisans” grupları arasında anlamlı farklılaşma vardır. Babasının eğitim düzeyi ilkokul ve ortaokul olan çocukların puanları lise ve lisans olanlara göre daha yüksektir.
- Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) alt boyutunda “İlkokul*Lise”, “İlkokul*Lisans”, “Ortaokul*Lise” ve “Ortaokul*Lisans” grupları arasında anlamlı farklılaşma vardır. Babasının eğitim düzeyi lise ve lisans olan çocukların puanları ilkokul ve ortaokul olanlara göre daha yüksektir.
- Mağdur Çocuk alt boyutunda “İlkokul*Lise” ve “İlkokul*Lisans” grupları arasında anlamlı farklılaşma vardır. Babasının eğitim düzeyi ilkokul olan çocukların puanları lise ve lisans olanlara göre daha yüksektir.

Tablo 8’de çocukların akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanlarının çocukların vücut kitle indeksine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Tablo 8. Katılımcıların Vücut Kitle İndeksi Durumlarına Göre Okul Öncesinde Akran İlişkileri Puanlarının Farklılaşma Durumu

	VKİ	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
Zorba Çocuk	Zayıf	20	1,6941	,74787	2,041	,111
	Normal	98	1,7161	,64978		
	Fazla Kilolu	30	2,0824	,96997		
	1. Derecede Obez	4	1,6618	,80422		
	Toplam	152	1,7841	,74652		
Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim)	Zayıf	20	3,6750	,92338	,408	,747
	Normal	98	3,8865	,76359		
	Fazla Kilolu	30	3,8917	,83513		
	1. Derecede Obez	4	3,8906	,83600		
	Toplam	152	3,8598	,79679		
Mağdur Çocuk	Zayıf	20	1,7625	,69998	2,006	,116
	Normal	98	1,6684	,66945		
	Fazla Kilolu	30	1,9083	,74707		
	1. Derecede Obez	4	2,3750	1,16369		
	Toplam	152	1,7467	,70944		

*p anlamlılık değeri 0,05 olarak kabul edilmiştir.

Yapılan ANOVA sonucuna göre çocukların akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanlarıyla vücut kitle indeksleri arasında anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0,05$).

3.3. Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeğinin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Tablo 9’da çocukların okul öncesinde beden algısı ölçeği puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Tablo 9. Katılımcıların Yaşlarına Göre Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeği Puanlarının Farklılaşma Durumu

	Yaş	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
Mevcut Beden Algısı	4 yaş	41	3,8537	1,40643	,104	,901
	5 yaş	82	3,9024	1,49575		
	6 yaş	29	3,7586	1,45541		
	Toplam	152	3,8618	1,45597		
Arzu Edilen Beden Algısı	4 yaş	41	3,7805	,98773	,703	,497
	5 yaş	82	3,9756	1,25684		
	6 yaş	29	3,7241	1,03152		
	Toplam	152	3,8750	1,14691		
Beden Memnuniyeti	4 yaş	41	1,6829	,47112	,211	,810
	5 yaş	82	1,6585	,47712		
	6 yaş	29	1,7241	,45486		
	Toplam	152	1,6776	,46893		

*p anlamlılık değeri 0,05 olarak kabul edilmiştir.

Yapılan ANOVA sonucuna göre çocukların okul öncesinde beden algısı ölçeği puanları ve beden memnuniyetiyle yaşları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 10’da çocukların okul öncesinde beden algısı ölçeği puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Bağımsız Örneklem T Testi uygulanmıştır.

Tablo 10. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeği Puanlarının Farklılaşma Durumu

	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	t	df	Anlamlılık Değeri
Mevcut Beden Algısı	Erkek	71	3,7887	1,44336	-,578	150	,564
	Kız	81	3,9259	1,47290			
Arzu Edilen Beden Algısı	Erkek	71	3,8028	1,10350	-,725	150	,469
	Kız	81	3,9383	1,18686			
Beden Memnuniyeti	Erkek	71	1,6479	,48103	-,731	150	,466
	Kız	81	1,7037	,45947			

*p anlamlılık değeri 0,05 olarak kabul edilmiştir

Yapılan T-Testi sonucuna göre çocukların okul öncesinde beden algısı ölçeği puanları ve beden memnuniyetiyle cinsiyetleri arasında herhangi bir anlamlı fark saptanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 11’de çocukların okul öncesinde beden algısı ölçeği puanlarının çocukların annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Tablo 11. Katılımcıların Anne Eğitim Durumlarına Göre Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeği Puanlarının Farklılaşma Durumu

	Anne Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
Mevcut Beden Algısı	İlkokul	28	3,8571	1,81994	,648	,629
	Ortaokul	16	3,3750	1,25831		
	Lise	33	4,0909	1,46551		
	Ön lisans	5	3,8000	1,92354		
	Lisans	70	3,8714	1,30685		
	Toplam	152	3,8618	1,45597		
Arzu Edilen Beden Algısı	İlkokul	28	3,9643	1,31887	,666	,616
	Ortaokul	16	3,8125	1,04682		
	Lise	33	4,1212	1,26880		
	Ön lisans	5	3,8000	,83666		
	Lisans	70	3,7429	1,05893		
	Toplam	152	3,8750	1,14691		
Beden Memnuniyeti	İlkokul	28	1,5714	,50395	1,430	,227
	Ortaokul	16	1,5000	,51640		
	Lise	33	1,7576	,43519		
	Ön lisans	5	1,6000	,54772		
	Lisans	70	1,7286	,44791		
	Toplam	152	1,6776	,46893		

*p anlamlılık değeri 0,05 olarak kabul edilmiştir

Yapılan ANOVA sonucuna göre çocukların okul öncesinde beden algısı ölçeği puanları ve beden memnuniyetiyle annelerinin eğitim durumu arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 12’de çocukların okul öncesinde beden algısı ölçeği puanlarının çocukların babalarının eğitim durumuna göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Tablo 12. Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarına Göre Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeği Puanlarının Farklılaşma Durumu

	Baba Eğitim Durumu	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri
Mevcut Beden Algısı	İlkokul	22	4,0455	1,88925	,895	,468
	Ortaokul	18	3,3889	1,41998		
	Lise	36	4,0556	1,37206		
	Ön lisans	2	3,0000	,00000		
	Lisans	74	3,8514	1,37175		
	Toplam	152	3,8618	1,45597		
Arzu Edilen Beden Algısı	İlkokul	22	4,1818	1,36753	1,633	,169
	Ortaokul	18	3,6667	,97014		
	Lise	36	4,1389	1,26836		
	Ön lisans	2	3,0000	,00000		
	Lisans	74	3,7297	1,03761		
	Toplam	152	3,8750	1,14691		
Beden Memnuniyeti	İlkokul	22	1,5909	,50324	1,512	,202
	Ortaokul	18	1,5000	,51450		
	Lise	36	1,7778	,42164		
	Ön lisans	2	2,0000	,00000		
	Lisans	74	1,6892	,46598		
	Toplam	152	1,6776	,46893		

*p anlamlılık değeri 0,05 olarak kabul edilmiştir

Yapılan ANOVA sonucuna göre çocukların okul öncesinde beden algısı ölçeği puanları ve beden memnuniyetiyle babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 13'te çocukların okul öncesinde beden algısı ölçeği puanlarının çocukların vücut kitle indeksine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Tablo 13. Katılımcıların Vücut Kitle İndeksi Durumlarına Göre Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeği Puanlarının Farklılaşma Durumu

	VKİ	N	Ortalama	Std. Sapma	F	Anlamlılık Değeri	Scheffe/Games-Howell
Mevcut Beden Algısı	Zayıf	20	1,4000	,50262	134,526	,000	<i>Zayıf*Normal (0,000)</i>
	Normal	98	3,7449	,85327			<i>Zayıf*Fazla Kilolu (0,000)</i>
	Fazla Kilolu	30	5,5333	,50742			<i>Zayıf*1.Derecede Obez (0,004)</i>
	1. Derecede Obez	4	6,5000	1,00000			<i>Normal*Zayıf (0,000)</i>
							<i>Normal*Fazla Kilolu (0,000)</i>
	Toplam	152	3,8618	1,45597			<i>Normal*1.Derecede Obez (0,032)</i>
Arzu Edilen Beden Algısı	Zayıf	20	2,3000	,80131	33,996	,000	<i>Zayıf*Normal (0,000)</i>
	Normal	98	3,8673	,86915			<i>Zayıf*Fazla Kilolu (0,000)</i>
	Fazla Kilolu	30	4,7667	,97143			<i>Zayıf*1.Derecede Obez (0,000)</i>
	1. Derecede Obez	4	5,2500	1,25831			<i>Normal*Zayıf (0,000)</i>
							<i>Normal*Fazla Kilolu (0,000)</i>
	Toplam	152	3,8750	1,14691			<i>Normal*1. Derecede Obez (0,029)</i>
Beden Memnuniyeti	Zayıf	20	1,5000	,51299	6,890	,000	<i>Normal*Fazla Kilolu (0,012)</i>
	Normal	98	1,7959	,40510			
	Fazla Kilolu	30	1,4667	,50742			
	1. Derecede Obez	4	1,2500	,50000			
	Toplam	152	1,6776	,46893			

*p anlamlılık değeri 0,05 olarak kabul edilmiştir

Yapılan ANOVA sonucuna göre okul öncesinde beden algısı ölçeği puanları ve beden memnuniyetiyle Vücut kitle indeksleri arasında tüm değişkenlerde anlamlı fark saptanmıştır ($p<0,05$). Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla da Scheffe ve Games-Howell post-hoc testi uygulanmıştır. Scheffe testi varyansların homojen dağıldığı

durumlarda, Games-Howell ise varyansların homojen dağılmadığı durumlarda kullanılmaktadır. Yapılan post-hoc testi sonucuna göre;

- Mevcut beden algısında “Zayıf*Normal”, “Zayıf*Fazla Kilolu”, “Zayıf*1.Derecede Obez”, “Normal*Fazla Kilolu”, “Normal*1.Derecede Obez” ve “Kilolu*1.Derecede Obez” grupları arasında anlamlı farklılaşma vardır. VKİ’si zayıf olan çocuklar diğerlerine göre daha fazla puana sahiptir.
- Arzu edilen beden algısında “Zayıf*Normal”, “Zayıf*Fazla Kilolu”, “Zayıf*1.Derecede Obez” ve “Normal*Fazla Kilolu” grupları arasında anlamlı farklılaşma vardır. VKİ’si zayıf olan çocuklar diğerlerine göre daha fazla puana sahiptir.
- Beden memnuniyetinde “Normal*Fazla Kilolu” grupları arasında anlamlı farklılaşma vardır. Fazla kilolu VKİ’ye sahip çocukların Normal VKİ’ye sahip çocuklara göre bedenlerinden daha memnun olduğu görülmektedir.

3.4. Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeğinin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Tablo 14’te çocukların yaşına göre bedenlerinden memnun olup olmama durumları arasındaki ilişkiyi irdelemek amacıyla ki-kare testi yapılmıştır.

Tablo 14. Katılımcıların Yaşları ve Bedenlerinden Memnun Olma Durumları

			Yaş			Toplam
			4 yaş	5 yaş	6 yaş	
Beden Memnuniyet Durumu	Bedeninden Memnun Değil	Sayı	13	28	8	49
		%	8,6%	18,4%	5,3%	32,2%
	Bedeninden Memnun	Sayı	28	54	21	103
		%	18,4%	35,5%	13,8%	67,8%
	Toplam	Sayı	41	82	29	152
		%	27,0%	53,9%	19,1%	100,0%
Pearson Chi-Square = ,429					p= ,807	

Bedeninden memnun olan çocuk sayısı her yaş grubunda fazla olmasına karşın aradaki ilişki anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 15’te çocukların cinsiyetine göre bedenlerinden memnun olup olmama durumları arasındaki ilişkiyi irdelemek amacıyla ki-kare testi yapılmıştır.

Tablo 15. Katılımcıların Cinsiyeti ve Bedenlerinden Memnun Olma Durumları

		Cinsiyet		Toplam	
		Erkek	Kız		
Beden Memnuniyet Durumu	Bedeninden Memnun Değil	Sayı	25	24	49
		%	16,4%	15,8%	32,2%
	Bedeninden Memnun	Sayı	46	57	103
		%	30,3%	37,5%	67,8%
Toplam	Sayı	71	81	152	
	%	46,7%	53,3%	100,0%	
Pearson Chi-Square = ,540			p= ,463		

Bedeninden memnun olan çocuk sayısı hem kız hem de erkek çocukta fazla olmasına karşın aradaki ilişki anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 16’da çocukların vücut kitle indeksine göre bedenlerinden memnun olup olmama durumları arasındaki ilişkiyi irdelemek amacıyla ki-kare testi yapılmıştır.

Tablo 16. Katılımcıların Vücut Kitle İndeksi ve Bedenlerinden Memnun Olma Durumları

		Vücut Kitle İndeksi					Toplam
		Zayıf	Normal	Fazla Kilolu	1. Derecede Obez		
Beden Memnuniyet Durumu	Bedeninden Memnun Değil	Sayı	10	20	16	3	49
		%	6,6%	13,2%	10,5%	2,0%	32,2%
	Bedeninden Memnun	Sayı	10	78	14	1	103
		%	6,6%	51,3%	9,2%	0,7%	67,8%
Toplam		Sayı	20	98	30	4	152
		%	13,2%	64,5%	19,7%	2,6%	100,0%
Pearson Chi-Square = 18,627				p= 0,000			

Bedeninden memnun olan çocuk sayısı ve vücut kitle indeksi arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($p=0,000<0,05$). Zayıf ve Normal VKİ’ye sahip çocukların çoğunluğu

bedenlerinden memnun iken Fazla Kilolu ve 1. Derecede Obez VKİ'ye sahip çocuklarda ise bedeninden memnun olmayanlar daha fazladır.

Tablo 17'de çocukların mevcut beden algısına göre bedenlerinden memnun olup olmama durumları arasındaki ilişkiyi irdelemek amacıyla ki-kare testi yapılmıştır.

Tablo 17. Katılımcıların Mevcut Beden Algısı ve Bedenlerinden Memnun Olma Durumları

		Mevcut Beden Algısı								Toplam
			Çok zayıf (1.figür)	Zayıf (2.figür)	Zayıf Normal (3.figür)	Normal (4.figür)	Fazla kilolu (5.figür)	Fazla kilolu (6.figür)	Obez (7.figür)	
Beden Memnuniyet Durumu	Bedeninden Memnun Değil	Sayı	9	3	7	7	12	8	3	49
		%	5,9%	2,0%	4,6%	4,6%	7,9%	5,3%	2,0%	32,2%
	Bedeninden Memnun	Sayı	3	10	27	35	17	10	1	103
		%	2,0%	6,6%	17,8%	23,0%	11,2%	6,6%	0,7%	67,8%
Toplam		Sayı	12	13	34	42	29	18	4	152
		%	7,9%	8,6%	22,4%	27,6%	19,1%	11,8%	2,6%	100,0%
Pearson Chi-Square = 23,004		p= 0,001								

Bedeninden memnun olan çocuk sayısı ve mevcut beden algısı arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($p=0,001<0,05$). Çok Zayıf ve Obez mevcut beden algısına sahip çocukların çoğunluğu bedenlerinden memnun değildir.

Tablo 18’de okul öncesinde akran ilişkileri ve okul öncesi beden algısı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır.

Tablo 18. Okul Öncesinde Akran İlişkileri ve Okul Öncesinde Beden Algısı Ölçeği Arasında Korelasyon Analizi

		1	2	3	4	5	6
Zorba Çocuk (1)	Pearson Cor.	1					
	Anlamlılık Değeri						
	N	152					
Arkadaşlık ve Etkileşim (2)	Pearson Cor.	-,562**	1				
	Anlamlılık Değeri	,000					
	N	152	152				
Mağdur Çocuk (3)	Pearson Cor.	,521**	-,398**	1			
	Anlamlılık Değeri	,000	,000				
	N	152	152	152			
Mevcut Beden Algısı (4)	Pearson Cor.	,095	,097	-,008	1		
	Anlamlılık Değeri	,245	,233	,918			
	N	152	152	152	152		
Arzu Edilen Beden Algısı (5)	Pearson Cor.	,070	,061	,002	,807**	1	
	Anlamlılık Değeri	,393	,456	,985	,000		
	N	152	152	152	152	152	
Beden Memnuniyeti (6)	Pearson Cor.	-,251**	,263**	-,391**	-,017	-,038	1
	Anlamlılık Değeri	,002	,001	,000	,834	,638	
	N	152	152	152	152	152	152

**Korelasyon katsayısı 0,01 düzeyinde anlamlıdır (2-kuyruklu).

*Korelasyon katsayısı 0,05 düzeyinde anlamlıdır (2-kuyruklu).

Analiz sonucunda Beden memnuniyetiyle Zorba Çocuk ($r=-,251$) düşük düzeyde negatif yönlü, Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) ($r=,263$) düşük düzeyde pozitif yönlü ve Mağdur Çocuk ($r=-,391$) orta düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır. Cohen’e göre (1988: 79-81; Akt. Pallant, 2017: 150) r katsayısının mutlak değerinin şu aralıklarda olması gerekmektedir:

Tablo 19’da Beden algısı boyutlarının Zorba Çocuk boyutunu ne şekilde ve ne düzeyde yordadığını ortaya koymak amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 19. Beden Algısının Zorba Çocuk Boyutunu Yordama Durumu

	Standartlaştırılmamış		Standartlaştırılmış		t	Anlamlılık Değeri	Korelasyon	
	Katsayılar		Katsayılar				İkili (r)	Kısmi (r)
	B	Std. Hata	Beta					
(Sabit)	2,309	,303			7,627	,000		
Mevcut BedenAlgısı	,062	,069	,121		,901	,369	,095	,074
İstenilenBedenAlgısı	-,024	,087	-,037		-,278	,781	,070	-,023
BedenMemnuniyeti	-,399	,126	-,251		-3,163	,002	-,251	-,252
Bağımlı Değişken: Zorba Çocuk								
R	R ²		Düz. R ²		F		P	
,268	,072		,053		3,821		,011	

Yapılan analiz sonucunda bağımlı değişken olan Zorba Çocuk ve beden algısı boyutları arasında anlamlı bir yordama bulunmuştur ($p=0,011<0,05$). Standartlaştırılmış katsayılara göre (Beta) akran ilişkilerini yordayan değişkenlerin önem sıralaması Mevcut Beden Algısı (0,121), Arzu Edilen Beden Algısı (-0,037) ve Beden Memnuniyeti (-0,390) şeklindedir. Fakat bu değişkenlerden Beden Memnuniyeti ($p=0,002$) Zorba Çocuk boyutunu anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Standartlaştırılmış katsayılara göre anlamlı yordayıcı Zorba Çocuk üzerinde olumsuz bir yordamaya sahiptir. Tüm bunlarla beraber değişkenler, Zorba Çocuk Boyutunda meydana gelen değişimin %5’ini açıklamaktadır.

Anlamlı yordayıcının Zorba Çocuk ile arasındaki korelasyona bakıldığında (ikili r katsayısı) Beden Memnuniyeti ($r= -0,251$) şeklindedir. İkili (r) katsayılarına göre anlamlı yordayıcı ile Zorba Çocuk arasında düşük düzeyde negatif bir ilişki söz konusudur. Yordayıcıların tek başlarına diğer yordayıcı değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde yordanan değişkenle korelasyonlarını ise kısmi (r) katsayısı belirtmektedir.

Tablo 20’de beden algısı boyutlarının Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) boyutunu ne şekilde ve ne düzeyde yordadığını ortaya koymak amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 20. Beden Algısını Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) Yordama Durumu

	Standartlaştırılmamış		Standartlaştırılmış		t	Anlamlılık Değeri	Korelasyon	
	Katsayılar		Katsayılar				İkili (r)	Kısmi (r)
	B	Std. Hata	Beta					
(Sabit)	2,925	,322			9,090	,000		
Mevcut Beden Algısı	,070	,073	,128		,957	,340	,097	,078
Arzu Edilen Beden Algısı	-,022	,093	-,032		-,239	,811	,061	-,020
Beden Memnuniyeti	,448	,134	,264		3,339	,001	,263	,265
Bağımlı Değişken: Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim)								
	R	R ²	Düz. R ²		F		P	
	,282	,080	,061		4,273		,006	

Yapılan analiz sonucunda bağımlı değişken olan Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) ve beden algısı boyutları arasında anlamlı bir yordama bulunmuştur ($p=0,006<0,05$). Standartlaştırılmış katsayılara göre (Beta) akran ilişkilerini yordayan değişkenlerin önem sıralaması Beden Memnuniyeti (0,264), Mevcut Beden Algısı (0,128) ve Arzu Edilen Beden Algısı (-0,032) şeklindedir. Fakat bu değişkenlerden Beden Memnuniyeti ($p=0,001$) Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) boyutunu anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Standartlaştırılmış katsayılara göre anlamlı yordayıcı Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) üzerinde olumlu bir yordamaya sahiptir. Tüm bunlarla beraber değişkenler, Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) Boyutunda meydana gelen değişimin yaklaşık %7’sini açıklamaktadır.

Anlamlı yordayıcının Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) ile arasındaki korelasyona bakıldığında (ikili r katsayısı) Beden Memnuniyeti ($r= 0,263$) şeklindedir. İkili (r) katsayılarına göre anlamlı yordayıcı ile Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki söz konusudur. Yordayıcıların tek başlarına diğer yordayıcı değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde yordanan değişkenle korelasyonlarını ise kısmi (r) katsayısı belirtmektedir.

Tablo 21’de beden algısı boyutlarının Mağdur Çocuk boyutunu ne şekilde ve ne düzeyde yordadığını ortaya koymak amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 21. Beden Algısının Mağdur Çocuk Boyutunu Yordama Durumu

	Standartlaştırılmamış		Standartlaştırılmış		t	Anlamlılık Değeri	Korelasyon	
	Katsayılar		Katsayılar				İkili (r)	Kısmi (r)
	B	Std. Hata	Beta					
(Sabit)	2,773	,275			10,092	,000		
Mevcut Beden Algısı	-,006	,062	-,012		-,095	,924	-,008	-,008
Arzu Edilen Beden Algısı	-,002	,079	-,004		-,029	,977	,002	-,002
Beden Memnuniyet	-,593	,115	-,392		-5,174	,000	-,391	-,391
Bağımlı Değişken: Mağdur Çocuk								
	R	R²	Düz. R²			F	P	
	,392	,153	,136			8,941	,000	

Yapılan analiz sonucunda bağımlı değişken Mağdur Çocuk ve beden algısı boyutları arasında anlamlı bir yordama bulunmuştur ($p=0,000<0,05$). Standartlaştırılmış katsayılara göre (Beta) Mağdur Çocuk boyutunu yordayan değişkenlerin önem sıralaması Arzu Edilen Beden Algısı (-0,004), Mevcut Beden Algısı (-0,012) ve Beden Memnuniyeti (-0,392) şeklindedir. Fakat bu değişkenlerden Beden Memnuniyeti ($p=0,000$) Mağdur Çocuk boyutunu anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Standartlaştırılmış katsayılara göre anlamlı yordayıcı Mağdur Çocuk üzerinde olumsuz bir yordamaya sahiptir. Tüm bunlarla beraber değişkenler, Mağdur Çocuk Boyutunda meydana gelen değişimin yaklaşık %14’ünü açıklamaktadır.

Anlamlı yordayıcının Mağdur Çocuk ile arasındaki korelasyona bakıldığında (ikili r katsayısı) Beden Memnuniyeti ($r= -0,391$) şeklindedir. İkili (r) katsayılarına göre anlamlı yordayıcı ile Mağdur Çocuk arasında orta düzeyde negatif bir ilişki söz konusudur. Yordayıcıların tek başlarına diğer yordayıcı değişkenlerin etkisi kontrol edildiğinde yordanan değişkenle korelasyonlarını ise kısmi (r) katsayısı belirtmektedir.

TARTIŞMA VE YORUM

Bu çalışmanın bulguları, okul öncesi dönemdeki çocukların akran ilişkileri ile beden algıları arasındaki ilişkileri, çocukların demografik özellikleri ve ebeveynlerinin eğitim düzeyi gibi faktörlerle birlikte ele almıştır. Araştırmanın temel bulguları, yaş, cinsiyet, vücut kitle indeksi (VKİ) ve ebeveynlerin eğitim düzeyinin çocukların hem akran ilişkileri hem de beden algıları üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, literatürdeki bazı araştırmalarla paralellik göstermekte, bazılarıyla ise çelişmektedir. Aşağıda, çalışmanın bulguları ayrıntılı bir şekilde ele alınmakta ve literatürdeki benzer ve zıt sonuçlar ile karşılaştırılmaktadır.

Çalışmada, çocukların yaş ve cinsiyetinin akran ilişkileri ve beden algısı üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı görülmüştür. Yaş değişkenine bakıldığında, çocukların yaşı ilerledikçe akran ilişkilerinin geliştiği yönünde bir fark saptanmamış olup, bu bulgu bazı araştırmalarla örtüşmektedir. Örneğin, Boivin ve Hymel (1997), çocukların sosyal yeteneklerinin yaşa bağlı olarak geliştiğini belirtmişlerdir, ancak okul öncesi dönemde yaştan, sosyal ilişkilerde anlamlı bir fark yaratmadığını savunmuşlardır. Diğer yandan, Fabes ve Martin (2001) ise daha büyük yaşlardaki çocukların, daha gelişmiş sosyal becerilere sahip olduklarını ve bu becerilerin akran ilişkilerinde belirleyici olduğunu öne sürmüştür. Mevcut çalışmada yaştan anlamlı bir fark yaratmaması, okul öncesi dönemin sosyal gelişimde kritik bir aşama olması ve bu yaş grubundaki çocukların sosyal becerilerinin henüz büyük farklılıklar göstermemesi ile açıklanabilir.

Cinsiyetin akran ilişkileri ve beden algısı üzerindeki etkisine bakıldığında, mevcut çalışmada cinsiyete bağlı anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bulgu, Shapka ve Keating (2005) tarafından yapılan araştırmayla paralellik göstermektedir. Onlar da okul öncesi dönemde cinsiyetin akran ilişkileri üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını bulmuşlardır. Bununla birlikte, Zabatany ve arkadaşları (2000), erkek çocukların daha rekabetçi, kız çocukların ise daha işbirlikçi ilişkiler kurduklarını savunmuşlardır. Beden algısına bakıldığında ise Kale ve arkadaşları (2024), tarafından yapılan çalışmada erkek çocukların daha uzun ve geniş bedene sahip olma isteği ile beraber kız çocuklarında daha ince bir bedene sahip olma isteği konusunda cinsiyete dayalı bir fark olduğu görülmüştür. Ancak mevcut çalışmada bu farklılıklar gözlemlenmemiştir, bu da kültürel faktörlerden, medya etkisinden veya çocukların henüz cinsiyet rollerinin tam olarak gelişmemesinden kaynaklanıyor olabilir.

Bulgulara göre ebeveynlerin özellikle annelerin eğitim düzeyinin, çocukların akran ilişkileri üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda, annesinin eğitim düzeyi

düşük olan çocukların akran ilişkileri ölçeğinde daha düşük puan aldığı, annesi daha yüksek eğitim düzeyine sahip olan çocukların ise daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Seçer (2015) de benzer şekilde, annenin eğitim düzeyinin çocukların sosyal ilişkilerindeki rolünün belirleyici olduğunu belirtmiştir. Bu durum, eğitilmiş annelerin çocuklarına daha fazla sosyal ve duygusal destek sağlama, çocuklarına sağlıklı sosyal ilişkiler kurma becerilerini kazandırma konusunda daha etkin olabileceği ile açıklanabilir. Eğitim düzeyi yüksek olan anneler, genellikle çocuk yetiştirme konusunda daha fazla bilgiye sahip olduklarından, çocuklarının sosyal gelişimlerine yönelik destekleyici bir rol oynama konusunda daha donanımlıdır. Bu anneler, çocuklarının sosyal becerilerini desteklemek için çeşitli stratejiler kullanırlar ve daha bilinçli bir ebeveynlik tarzı sergilerler. Örneğin, Bornstein (2002)'in araştırmasında, eğitilmiş annelerin çocuklarına daha fazla kitap okuduğu, oyun yoluyla sosyal etkileşim becerilerini geliştirdikleri ve sosyal olaylar karşısında çocuklarını bilinçlendirdikleri saptanmıştır. Bu tür aktiviteler, çocukların sosyal çevrelerinde daha etkin ve başarılı olmalarına yardımcı olur. Eğitilmiş anneler ayrıca çocuklarına empati, işbirliği ve paylaşma gibi sosyal becerileri kazandırmak için daha bilinçli stratejiler kullanır.

Eğitilmiş anneler, sosyal gelişimi destekleyen eğitimsel materyallere ve etkinliklere daha fazla erişim sağlarlar. Desforges ve Abouchaar (2003), eğitim düzeyi yüksek olan annelerin, çocuklarının eğitim dışı aktivitelerine ve sosyal deneyimlerine daha fazla yatırım yaptığını belirtmektedir. Bu anneler, çocuklarını müze gezileri, sanat etkinlikleri ve sosyal becerileri geliştiren grup oyunlarına yönlendirirler. Bu tür etkinlikler, çocukların farklı sosyal ortamlarla tanışmalarını ve bu ortamlarda kendilerini nasıl ifade edeceklerini öğrenmelerini sağlar. Eğitim düzeyi düşük olan ailelerde ise bu tür fırsatlar daha sınırlı olabilmektedir.

Babasının eğitim düzeyinin de akran ilişkileri üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür. Babasının eğitim düzeyi lise ve üzeri olan çocukların, ilköğretim düzeyinde eğitime sahip babaların çocuklarına kıyasla daha iyi akran ilişkilerine sahip olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, Kağıtçıbaşı (2000)'nın ebeveynlerin eğitim düzeyinin çocuk yetiştirme biçimleri üzerindeki etkilerine dair bulgularıyla paralellik göstermektedir. Ebeveyn eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte, ebeveynlerin çocuklarına sundukları sosyal, duygusal ve maddi desteğin artması, çocukların sosyal becerilerine olumlu yönde yansımaktadır.

Çalışmanın en dikkat çekici bulgularından biri, çocukların vücut kitle indeksinin (VKİ) akran ilişkileri ve beden algısı üzerindeki etkisidir. Yapılan analizler, zayıf ve normal VKİ'ye sahip çocukların daha olumlu akran ilişkilerine sahip olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, literatürdeki birçok araştırmayla örtüşmektedir. Örneğin, Davison ve Birch (2001), fazla kilolu

çocukların sosyal dışlanma ve akran zorbalığına maruz kalma riskinin daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Mevcut çalışmada da bu durum, fazla kilolu çocukların bedenlerinden memnun olmamaları ve bu memnuniyetsizliklerinin sosyal ilişkilerine yansımaları ile açıklanabilir.

Beden algısına yönelik analizlerde de benzer sonuçlar elde edilmiştir. Zayıf ve normal VKİ'ye sahip çocukların mevcut beden algılarından daha memnun oldukları, fazla kilolu ve obez çocukların ise bedenlerinden memnun olmadıkları tespit edilmiştir. Grabe ve Hyde (2006), çocukların beden algılarının, sosyal etkileşimler ve medya etkisiyle şekillendiğini, özellikle fazla kilolu çocukların bu etkileşimler sonucunda olumsuz bir beden algısına sahip olduklarını belirtmişlerdir. Mevcut çalışmada da benzer şekilde, fazla kilolu ve obez çocukların arzu edilen beden algısı alt boyutunda daha zayıf bir bedene sahip olma isteği ön plana çıkmıştır.

Beden memnuniyeti ile zorba çocuk, arkadaşlık ve etkileşim, mağdur çocuk alt boyutları arasındaki ilişkiler de dikkat çekicidir. Beden memnuniyeti düşük olan çocukların zorba çocuk ve mağdur çocuk alt boyutlarında daha yüksek puan aldıkları, arkadaşlık ve etkileşim alt boyutunda ise daha düşük puan aldıkları saptanmıştır. Tiggemann (2005) de bedensel memnuniyeti düşük olan çocukların akran zorbalığına daha yatkın olduğunu ve sosyal ilişkilerinde zorluklar yaşadıklarını bulmuştur. Mevcut çalışmada da beden memnuniyeti düşük olan çocukların ya zorba davranışlar sergilediği ya da mağdur oldukları görülmüştür. Bu, bedensel memnuniyetsizliğin çocukların sosyal ilişkilerini olumsuz etkilediğini ve bu çocukların sosyal çevrelerinde zorlandıklarını göstermektedir.

Regresyon analizleri sonucunda, akran ilişkilerinin beden algısını anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur ($p = 0,022 < 0,05$). Akran ilişkileri, beden algısında meydana gelen değişimin %4'ünü açıklamaktadır. Bu bulgu, akran etkileşimlerinin çocukların kendilerine dair algılarında önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Shroff ve Thompson (2006), sosyal etkileşimlerin ve akran ilişkilerinin beden algısının gelişiminde kritik bir rol oynadığını ve çocukların sosyal çevrelerinden aldıkları geri bildirimlerin beden algılarını şekillendirdiğini belirtmiştir. Mevcut çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Çocukların akranlarıyla kurdukları olumlu ilişkiler, onların beden algılarını olumlu yönde etkilemektedir.

Bununla birlikte, arzu edilen beden algısı ve beden memnuniyetinin akran ilişkilerini doğrudan yordamadığı görülmüştür. Bu sonuç, literatürdeki bazı araştırmalarla çelişmektedir. Örneğin, Smolak (2004), çocukların beden memnuniyetinin sosyal ilişkiler üzerinde belirleyici olduğunu ve bedensel memnuniyeti düşük olan çocukların sosyal ilişkilerde daha fazla zorluk yaşadığını belirtmiştir. Ancak mevcut çalışmada beden memnuniyetinin doğrudan bir yordama

yapmadığı görülmektedir. Bu durum, çocukların beden algılarının henüz gelişimsel olarak erken bir dönemde olmaları ve sosyal ilişkilerin üzerinde daha belirleyici olamamasından kaynaklanıyor olabilir.

Bu çalışma, okul öncesi dönemde çocukların akran ilişkileri ile beden algıları arasındaki ilişkileri kapsamlı bir şekilde inceleyerek önemli bulgular ortaya koymuştur. Çalışmanın sonuçları, özellikle ebeveynlerin eğitim düzeyinin ve çocukların vücut kitle indeksinin (VKİ) beden algısı ve akran ilişkileri üzerinde belirleyici olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, cinsiyet ve yaş gibi değişkenlerin anlamlı bir fark yaratmadığı, ancak bu bulguların literatürde farklı sonuçlar doğurabildiği görülmüştür. Akran ilişkilerinin beden algısını anlamlı bir şekilde yordadığı ancak beden memnuniyetinin akran ilişkileri üzerindeki etkisinin doğrudan olmadığı bulgusu, ilerleyen araştırmalar için önemli bir tartışma alanı sunmaktadır.

Araştırmanın Genellenebilirliği

Çalışmamız, 4-6 yaş aralığındaki çocuklara odaklanmış olup bulguların genellenebilirliği sınırlıdır. Erken çocukluk döneminde beden algısı ve akran ilişkileri üzerine yapılan bu araştırma, çocukların sosyal ve duygusal gelişimleri hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Ancak farklı yaş gruplarına ve kültürel bağlamlara ilişkin sonuçlar çıkarabilmek için daha geniş katılımcı gruplarını kapsayan araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle farklı kültürel bağlamlardaki çocukların beden algısı ve sosyal ilişkilerinin nasıl geliştiğini anlamak için, çocukların akran ilişkileri ve beden algısı üzerindeki uzun vadeli etkileri inceleyen boylamsal araştırmalar yapılmalıdır. Bu tür çalışmalar erken dönemde yapılan müdahalelerin uzun vadeli etkilerini değerlendirme açısından da önemli olacaktır. Uzun dönemli takip çalışmaları, çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini anlamak ve bu gelişimi etkileyen faktörleri daha derinlemesine incelemek için önemli veriler sağlayabilir. Ayrıca, bu tür çalışmalar, beden algısı ve akran ilişkileri üzerindeki değişimlerin izlenmesine ve bu değişimlerin ileriki yaşlardaki etkilerinin değerlendirilmesine olanak tanır.

Araştırmanın Güçlü Yönleri, Sınırlılıkları ve Etik Sorunlar

Araştırmamızın güçlü yönleri arasında, geniş bir örneklem grubuyla çalışılmış olması ve beden algısı ile akran ilişkileri arasındaki etkileşimlerin derinlemesine incelenmesi sayılabilir. Ancak çalışmanın bazı sınırlılıkları da mevcuttur. Örneğin, akran ilişkilerinin değerlendirilmesinde yalnızca öğretmen cevaplarına dayanılması, sonuçların doğruluğunu etkileyebilir. Çocukların kendi algıları hakkında doğrudan bilgi almanın zorlukları, bu tür

Çalışmaların genel bir sınırlılığıdır. Ayrıca, çalışmanın kesitsel yapısı nedeniyle, beden algısının ve akran ilişkilerinin zaman içindeki değişimini gözlemlemek mümkün olmamıştır.

Etik açıdan, çalışmaya katılan tüm çocukların ebeveynlerinden gerekli onaylar alınmış ve gizlilik ilkelerine tam olarak uyulmuştur. Araştırmanın her aşamasında, çocukların mahremiyetine saygı gösterilmiş ve etik kurallar dikkate alınmıştır.

Bulguların Teori, Uygulama ve Gelecekteki Araştırmalar İçin Etkileri

Bu çalışmanın bulguları, erken çocukluk dönemindeki beden algısı ve akran ilişkileri hakkında önemli teorik ve uygulamaya yönelik çıkarımlar sunmaktadır. Beden algısının sosyal gelişimdeki önemi hem aileler hem de eğitimciler tarafından dikkate alınmalıdır. Ebeveynler ve eğitimciler, çocukların beden algısını olumlu yönde şekillendirmek ve sosyal becerilerini desteklemek adına çeşitli eğitim programları ve müdahale stratejileri geliştirmelilerdir.

Teorik olarak, çocukların beden algısının sosyal ilişkiler üzerindeki etkisi daha derinlemesine araştırılmalıdır. Özellikle medya, toplumsal normlar ve akran baskısının çocukların beden algıları üzerindeki rolü daha geniş kapsamlı çalışmalarla ele alınmalıdır. Uygulamada ise, ebeveynlerin eğitim düzeyini artırmaya yönelik stratejiler çocukların sosyal gelişim süreçlerine olumlu katkı sağlayabilir. Gelecekte yapılacak uzunlamasına çalışmalar, çocukların beden algılarının zaman içinde nasıl değiştiğini ve akran ilişkilerinin bu süreci nasıl etkilediğini incelemelidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, 4-6 yaş aralığındaki 152 çocuğun (71 erkek, 81 kız) beden algısı, akran ilişkileri ve bu ilişkilerin bazı demografik değişkenlerle olan ilişkisi incelenmiştir. Katılımcıların mevcut ve arzu edilen beden algıları ile beden memnuniyetleri değerlendirilmiş, bu değişkenlerin yaş, cinsiyet, ebeveyn eğitim düzeyi ve vücut kitle indeksi (VKİ) ile olan ilişkileri analiz edilmiştir.

Demografik Bilgiler

Çalışmaya katılan çocukların yaş aralığı 4 ile 6 arasında değişmekte olup, %53,9'u 5 yaşındadır. Çocukların mevcut beden algısı genellikle zayıf ve normal aralığında değişim göstermiştir. Mevcut beden algısı çok zayıf olan çocukların, arzu edilen beden algısı olarak farklı bir beden algısı istediği gözlenmiştir.

Güvenilirlik Analizleri

Ölçeklerin güvenilirliği Cronbach alfa değerleri ile değerlendirilmiştir. Efeoğlu (2006)'na göre bir ölçeğin güvenilir sayılması için alfa değerinin 0,60 ve üzeri olması gerekmektedir. Okul öncesinde akran ilişkileri öğretmen formunun boyutlarının güvenilir olduğu tespit edilmiştir (Seçer, 2015). Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alfa katsayıları, Zorba Çocuk alt boyutunda 0,98; Sosyal Etkileşim alt boyutunda 0,97; Mağdur Çocuk alt boyutunda 0,97 olarak bulunmuştur (Kanmaz ve Tezel Şahin, 2022).

Akran İlişkileri ve Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Yaş Değişkeni: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçlarına göre, katılımcıların yaşları ile akran ilişkileri ölçeği öğretmen formu puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Cinsiyet Değişkeni: Bağımsız Örneklem T-Testi sonuçlarına göre, cinsiyet değişkeni ile akran ilişkileri ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$).

Anne Eğitim Durumu: ANOVA sonuçlarına göre, çocukların akran ilişkileri ölçeği puanları ile annelerinin eğitim düzeyi arasında Zorba Çocuk, Sosyal Etkileşim ve Mağdur Çocuk boyutlarında anlamlı farklar bulunmuştur ($p<0,05$). Scheffe post-hoc testi sonuçları, Zorba Çocuk alt boyutunda “İlkokul*Lisans” grupları arasında anlamlı farklılaşma olduğunu, arkadaşlık ve etkileşim boyutunda “İlkokul*Lise”, “İlkokul*Ön lisans”, “İlkokul*Lisans” ve “Ortaokul*Lisans” grupları arasında anlamlı farklılaşma olduğunu, mağdur çocuk boyutunda

ise “İlkokul*Lise” ve “İlkokul*Lisans” grupları arasında anlamlı farklılaşma olduğunu göstermiştir.

Baba Eğitim Durumu: ANOVA ve Scheffe post-hoc testleri, çocukların akran ilişkileri ölçeği puanları ile babalarının eğitim düzeyi arasında Zorba Çocuk, Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) ve Mağdur Çocuk boyutlarında anlamlı farklar olduğunu ortaya koymuştur. Farklar özellikle “İlkokul*Lise”, “İlkokul*Lisans”, “Ortaokul*Lise” ve “Ortaokul*Lisans” grupları arasında belirgindir.

Beden Algısı ve Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Yaş ve Cinsiyet Değişkenleri: Çocukların beden algısı ölçeği puanları ve beden memnuniyeti ile yaş ve cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$).

Ebeveyn Eğitim Durumu: Anne ve baba eğitim durumu ile çocukların beden algısı ölçeği puanları ve beden memnuniyeti arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır ($p>0,05$).

Vücut Kitle İndeksi (VKİ): Çocukların VKİ’leri ile okul öncesi beden algısı ölçeği puanları arasında tüm değişkenlerde anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Post-hoc testleri sonuçları, mevcut beden algısında “Zayıf*Normal”, “Zayıf*Fazla Kilolu”, “Zayıf*1.Derecede Obez”, “Normal*Fazla Kilolu”, “Normal*1.Derecede Obez” ve “Kilolu*1.Derecede Obez” grupları arasında anlamlı farklılaşma olduğunu göstermiştir. VKİ’si zayıf olan çocuklar diğerlerine göre daha yüksek puana sahiptir.

Beden Memnuniyeti ve Diğer Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Chi-Square Testleri: Yaş, cinsiyet ve mevcut beden algısı değişkenlerine göre beden memnuniyeti incelendiğinde, anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Ancak, VKİ ile beden memnuniyeti arasındaki ilişki anlamlı bulunmuştur ($p=0,000<0,05$). Zayıf ve normal VKİ’ye sahip çocukların çoğu bedenlerinden memnun iken, fazla kilolu ve 1. derece obez VKİ’ye sahip çocuklarda bedeninden memnun olmayanlar daha fazladır.

Korelasyon ve Regresyon Analizleri

Korelasyon Analizi

Beden memnuniyeti ile Zorba Çocuk arasında düşük düzeyde negatif ($r=-0,251$), Arkadaşlık ve Etkileşim (Sosyal Etkileşim) arasında düşük düzeyde pozitif ($r=0,263$) ve Mağdur Çocuk arasında orta düzeyde negatif ($r=-0,391$) anlamlı ilişkiler saptanmıştır.

Regresyon Analizleri

Basit Doğrusal Regresyon: Akran ilişkileri, beden algısını anlamlı şekilde yordamaktadır ($p=0,022<0,05$) ve bu değişkenin %4'ünü açıklamaktadır. Ancak, arzu edilen beden algısı ve beden memnuniyetini anlamlı şekilde yordamamaktadır ($p>0,05$).

Çoklu Doğrusal Regresyon: Tanımlayıcı değişkenler akran ilişkilerini anlamlı şekilde yordamaktadır ($p=0,001<0,05$). En önemli yordayıcı değişkenler arasında anne eğitim durumu ($Beta=0,539$) ve VKİ ($Beta=0,201$) bulunmaktadır.

Beden Algısı Boyutları ve Akran İlişkileri

Beden memnuniyeti, Zorba Çocuk boyutunu anlamlı şekilde olumsuz yönde yordamaktadır ($p=0,002$). Aynı şekilde, Arkadaşlık ve Etkileşim boyutunu anlamlı şekilde pozitif yönde yordamaktadır ($p=0,001$). Mağdur Çocuk boyutunda ise beden memnuniyeti anlamlı bir yordayıcıdır ve bu boyutu olumsuz şekilde yordamaktadır ($p=0,000$).

Bu bulgular ışığında, çocukların beden algısını olumlu yönde şekillendirmek ve sosyal becerilerini desteklemek amacıyla çeşitli eğitim ve müdahale programlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Özellikle ebeveynlerin ve eğitimcilerin, çocukların beden algısı ve sosyal ilişkileri üzerindeki etkilerini daha iyi anlamaları ve bu süreçlerde destekleyici bir rol üstlenmeleri önemlidir. Beden algısına ilişkin sorunların erken yaşlarda çözülmesi, çocukların ilerleyen yaşamlarında sağlıklı bir sosyal ve duygusal gelişim süreci yaşamalarına yardımcı olabilir. Bu bağlamda, şu öneriler sunulabilir:

Ailelere Yönelik Öneriler

Araştırma bulguları, ebeveynlerin çocuklarının beden algısı üzerindeki etkisinin büyük olduğunu göstermektedir. Özellikle ebeveynlerin eğitim düzeyi, çocukların beden algısı ve sosyal becerileri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Ebeveynlerin, çocuklarına sağlıklı beden algısı geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla daha bilinçli ve destekleyici bir tutum sergilemeleri gerekmektedir. Bu nedenle, ailelerin çocuklarına yönelik olumlu beden algısı oluşturma ve sosyal becerileri destekleme konusunda bilinçlendirilmesi önemli bir adımdır. Ailelere yönelik eğitim programları, çocukların beden memnuniyetini artırmaya ve sosyal ilişkilerini geliştirmeye yardımcı olabilir.

Ebeveynlerin medya ve toplum tarafından dayatılan beden imgeleri konusunda çocuklarına rehberlik etmeleri de kritik bir rol oynamaktadır. Çocuklar, erken yaşlardan itibaren medya aracılığıyla belirli beden kalıplarına maruz kalmakta ve bu idealize edilmiş beden imgeleri, çocukların kendilerine yönelik olumsuz algılar geliştirmelerine neden olabilmektedir. Bu nedenle, ailelerin medya ve toplumsal normların çocuklar üzerindeki etkisini fark etmeleri ve çocuklarının bu etkilerle başa çıkabilmeleri için gerekli sosyal ve duygusal becerileri kazandırmaları gerekmektedir.

Eğitimcilere Yönelik Öneriler

Bireyler için tüm gelişim süreçlerinde etkili olan eğitimciler, çocukların da sosyal ve duygusal gelişim evrelerinde önemli ölçüde pay sahibidir. Bu bağlamda, öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin çocukların beden algısını olumlu yönde destekleyici etkinlikler ve programlar düzenlemeleri büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında, çocukların beden algısını ve sosyal ilişkilerini destekleyen eğitim programları ve grup çalışmaları uygulanmalıdır. Bu tür programlar, çocukların birbirleriyle daha sağlıklı ilişkiler kurmalarını teşvik edebilir ve bedenlerine yönelik olumsuz algıların önüne geçebilir.

Eğitimciler ayrıca, çocuklar arasındaki zorbalığı ve sosyal dışlanmayı önlemek amacıyla sınıf içi ortamı dikkatlice gözlemlemeli ve bu tür sorunlara karşı proaktif çözümler üretmelidirler. Zorbalık karşıtı programlar ve sosyal beceri geliştirme etkinlikleri, çocukların beden algılarına yönelik olumsuz tutumları azaltabilir ve sosyal ilişkilerini güçlendirebilir. Ayrıca, öğretmenlerin, çocukların bireysel farklılıklarına saygı duyan ve beden çeşitliliğini olumlayan bir tutum sergilemeleri, çocukların özgüvenlerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Psikolojik Destek Hizmetleri

Araştırma bulguları, çocukların vücut kitle indeksi (VKİ) ile akran ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle fazla kilolu veya düşük beden algısına sahip olan çocukların, sosyal ilişkilerinde zorlanma, dışlanma ve zorbalık gibi olumsuz deneyimlerle karşılaştıkları tespit edilmiştir. Bu durum, çocukların hem psikolojik hem de sosyal gelişimleri üzerinde ciddi etkiler yaratmaktadır. Fazla kilolu çocuklar bedenlerinden memnun olmadıkları için sosyal çevrelerinde kendilerini yetersiz hissedebilir ve bu durum onların özgüvenini olumsuz etkileyebilir. Beden memnuniyetindeki bu eksiklik çocukların hem akran ilişkilerinde hem de genel sosyal becerilerinde zayıflığa neden olabilir.

Bu nedenle, kilolu ya da beden algısı düşük olan çocuklar için psikolojik destek hizmetleri sunulması büyük bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu hizmetler, çocukların bedensel farkındalıklarını geliştirmelerine, sosyal becerilerini güçlendirmelerine ve akranlarıyla daha sağlıklı ilişkiler kurmalarına yardımcı olabilir. Özellikle, sosyal dışlanma ve zorbalık gibi durumlarla karşı karşıya kalan çocuklar, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri aracılığıyla özgüvenlerini yeniden kazanabilirler. Bu tür destekler çocukların sosyal ve duygusal gelişim süreçlerini olumlu yönde etkileyerek, olumsuz sosyal etkileşimlerin bedensel ve psikolojik izlerini hafifletebilir.

Beden olumlama programlarının bu süreçte önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamak gerekir. Beden olumlama, çocukların kendi bedenlerini kabul etmeleri ve beden imajlarına dair olumlu bir tutum geliştirmeleri için kritik bir yaklaşımdır. Bu tür programlar, çocukların bedenlerinden memnuniyet duymalarını teşvik ederek, sosyal çevrelerindeki idealize edilmiş beden imajlarının baskısını hafifletebilir. Ayrıca çocuklara sadece dış görünüme değil, bedenlerinin işlevselliğine ve sağlığına odaklanmalarını öğretir. Bu, çocukların kendi bedenleriyle barışık olmalarını sağlar ve sosyal etkileşimlerinde daha özgüvenli olmalarına yardımcı olur. Bu tür programların geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, çocukların sağlıklı bir sosyal ve duygusal gelişim süreci geçirmelerine katkı sağlayacak ve gelecekteki başarı ve mutluluklarına önemli bir zemin hazırlayacaktır.

Beden Algısı Eğitimi

Çocukların beden algısını olumlu yönde geliştirmek için, beden algısı eğitimi okul öncesi dönemde müfredatın bir parçası olarak sunulabilir. Çocukların bedenlerinden memnun olmaları ve sağlıklı bir beden algısı geliştirmeleri için öğretmenler ve ebeveynler destekleyici bir rol

üstlenmelidir. Eğitimciler, çocuklara bedenlerinin farklılıklarını kabul etmeyi ve olumlu bir beden algısı geliştirmeyi öğretmelidir. Beden algısı eğitimi, çocukların kendilerine olan güvenlerini artırarak, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekler. Ayrıca, çocuklara bedenlerini sevmeleri ve kabul etmeleri konusunda rehberlik edilebilir, bu da çocukların olumlu bir beden algısı geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Gelecekteki Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu araştırma, beden algısı ve akran ilişkileri arasındaki etkileşimleri inceleyen sınırlı çalışmalardan biridir ve bu alandaki literatüre önemli katkılar sunmaktadır. Ancak, elde edilen bulguların genellenebilirliği sınırlı olduğundan, gelecekte daha geniş ve çeşitli örneklemlemlerle yapılacak çalışmaların, bulguların genellenebilirliği açısından daha güvenilir sonuçlar sunabileceği düşünülmektedir. Özellikle farklı kültürel bağlamlarda yapılacak çalışmalar, beden algısının ve akran ilişkilerinin kültürel farklılıklar bağlamında nasıl şekillendiğini daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

Gelecekte yapılacak araştırmaların uzunlamasına tasarımlar içermesi, çocukların beden algısı ve sosyal ilişkilerinin zaman içindeki gelişimini inceleme açısından önemlidir. Bu tür çalışmalar, çocukların beden algısındaki değişikliklerin uzun vadeli etkilerini ve bu değişimlerin sosyal becerilere nasıl yansıdığını daha net bir şekilde ortaya koyabilir. Ayrıca, medya etkisi ve toplumsal normların çocukların beden algısı üzerindeki rolünün daha ayrıntılı bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Özellikle sosyal medya kullanımının arttığı günümüzde, çocukların beden imgelerine yönelik algılarının nasıl şekillendiği ve bu algıların sosyal ilişkilerini nasıl etkilediği önemli bir araştırma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bununla birlikte, beden algısının çocukların psikolojik sağlığı üzerindeki uzun vadeli etkilerini inceleyen çalışmaların artırılması gerekmektedir. Erken yaşlarda olumsuz beden algısına sahip olan çocukların, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde beden memnuniyetsizliği, yeme bozuklukları ve düşük özsaygı gibi sorunlar yaşama riskinin daha yüksek olduğu bilinmektedir. Bu nedenle, erken müdahale programlarının etkilerini inceleyen çalışmalar, çocukların uzun vadeli psikolojik sağlığını desteklemek açısından kritik öneme sahiptir.

Politikalar ve Uygulamalar

Son olarak, araştırma bulguları ışığında eğitim politikaları ve toplumsal farkındalık kampanyalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Eğitim sistemlerinde çocukların sosyal gelişimlerini ve beden algılarını destekleyen programların müfredata entegre edilmesi,

çocukların sağlıklı bir sosyal çevrede büyümelerine yardımcı olabilir. Aynı zamanda, medyada yer alan beden imgeleri ve idealize edilmiş güzellik anlayışları konusunda toplumsal farkındalık yaratmak, çocukların bu imgelerden olumsuz etkilenmesini önleyebilir. Politikacılar ve sivil toplum kuruluşları, çocukların beden algısına yönelik farkındalık yaratma ve medya okuryazarlığını artırma amacıyla çeşitli kampanyalar düzenlemelidir.

Genel olarak bu araştırma, çocukların beden algısı ve akran ilişkileri arasındaki etkileşimlerin sosyal gelişim üzerinde nasıl etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ebeveynler, eğitimciler ve politika yapıcılar, çocukların beden algısını ve sosyal becerilerini desteklemek için birlikte çalışmalı ve çocukların sağlıklı bir gelişim süreci geçirmeleri için gerekli adımları atmalıdırlar. Bu bulgular, literatüre önemli katkılar sağlamakta olup, gelecekte yapılacak araştırmalar için de yeni çalışma alanları sunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Ahioğlu-Lindberg, E. N. (2011). Piaget ve ergenlikte bilişsel gelişim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 1-10.
- Akı, E., Aral, N., Bütün Ayhan, A., Mutlu, B. (2008). “ Altı Yaş Grubundaki Çocukların Kavram Gelişimleri İle Görsel Algılamaları Arasındaki İlişkinin İncelemesi”, *Uluslararası Türk Halkları Çocuk Edebiyatı Kongresi*, Qafqaz Üniversitesi, 13-15 Kasım, 1.Kitap, s.: 503-507, Bakü/ Azerbaycan.
- Altıntaş, T. T., ve Bıçakçı, M. Y. (2019). Erken Çocukluk Döneminde Prososyal Davranışlar. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 4(57), 245-261.
- Altun, İ. ve Kale, M. (2023). Beden Algısı, Kale, M. (Ed.). Ankara: *Nobel Akademik Yayıncılık*. 367-380.
- Arslan, E., Angın, D. E., Yazıcı, Z., Kaçan, M. O., Kanak, M., Kılıçgün, M. Y., ve Yapıcı, M. (2015). Erken Çocukluk Döneminde Gelişim. Ankara: *Eğiten Kitap Yayıncılık*.
- Ata, A., Vural, A., ve Keskin, F. (2014). Beden algısı ve obezite. *Ankara Medical Journal*, 14(3).
- Ata, R. N., Ludden, A. B., & Lally, M. M. (2007). The Effects of Gender and Family, Friend, and Media Influences on Eating Behaviors and Body Image During Adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 36(8), 1024-1037.
- Atay- Turhan, T. (2004). The effects social relationships and temperament on kindergarten students’ use of literate language. Unpublished Doctoral Thesis, The Florida State University, Florida.
- Ayan, S., ve Memiş, A. U. (2012). Erken çocukluk döneminde oyun.
- Ayvacı, H. Ş., ve Yurt, Ö. (2016). Çocuk ve bilim eğitimi. *Çocuk ve Medeniyet*, 1(1), 15-28.
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 55(1), 83-96.
- Berk, L. E. (2021). *Development Through the Lifespan* (7th ed.). Pearson Education.
- Betts, B. (2005). Latino peer interaction in kindergarten. Unpublished Doctoral Thesis, University of Louisville, Kentucky.

- Beyazkürk, D., Anliak, Ş., ve Dinçer, Ç. (2007). Çocuklukta Akran İlişkileri ve Arkadaşlık. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (26).
- Boivin, M., & Hymel, S. (1997). Peer experiences and social self-perceptions: a sequential model. *Developmental psychology*, 33(1), 135.
- Bornstein, M. H., & Bradley, R. H. (Eds.). (2014). Socioeconomic Status, Parenting, and Child Development. Psychology Press.
- Bradley, R. H., & Corwyn, R. F. (2002). Socioeconomic status and child development. *Annual Review of Psychology*, 53, 371-399.
- Buldu, M., ve Er, S. (2016). Okula hazırbulunuşluk ve okula başlama yaşı: Türk öğretmen ve ailelerin yeni eğitim politikası üzerine görüş ve deneyimleri. *Eğitim ve Bilim*, 41(187).
- Cairns, R. B. (1979). Social development. the origins and plasticity of interchanges. USA: W. H. Freeman and Company.
- Can, A. (2019). SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Canatan, K. (2011). Beden sosyolojisi. İstanbul: Açılım Kitap.
- Claxton, K., My Mum's A Tiger (2021). İstanbul: Okuyan Koala Yayınları.
- Cash, T. F., Phillips, K. A., Santos, M. T., & Hrabosky, J. I. (2004). Measuring "negative body image": validation of the Body Image Disturbance Questionnaire in a nonclinical population. *Body image*, 1(4), 363-372.
- Cohane, G. H., & Pope, H. G. (2001). Body image in boys: A review of the literature. *International Journal of Eating Disorders*, 29(4), 373-379.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2002). *Research methods in education*. Routledge.
- Collins, M. E. (1991). Body figure perceptions and preferences among preadolescent children. *International Journal of eating disorders*, 10(2), 199-208.
- Crain, W. (2015). Theories of development: Concepts and applications. Routledge.
- Crick, N. R., & Grotpeter, J. K. (1995). Relational aggression, gender, and social-psychological adjustment. *Child Development*, 66(3), 710-722.

- Davison, K. K., & Birch, L. L. (2001). Childhood overweight: A contextual model and recommendations for future research. *Obesity Reviews*, 2(3), 159-171.
- Davison, K. K., & Birch, L. L. (2001). Weight status, parent reaction, and self-concept in five-year-old girls. *Pediatrics*, 107(1), 46-53.
- Demez, G., Timurtürkan M., ve Ertan, C. (2020) Bedenin sosyolojisi: Gündelik hayatın cisimleşme deneyimleri, tıbbileştirme ve dijital gözetim. İstanbul: *Bağlam Yayıncılık*.
- De Vignemont, F. (2010). Body schema and body image—Pros and cons. *Neuropsychologia*, 48(3), 669-680.
- Desforjes, C., & Abouchaar, A. (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: A literature review* (Vol. 433). London: DfES.
- Dinç, B. (2002). Okul Öncesi Eğitimin 4–5 Yaş Çocuğunun Sosyal Gelişimine Etkileri Konusunda Öğretmen Görüşleri. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Eskişehir.
- Dohnt, H. K., & Tiggemann, M. (2006). The Contribution of Peer and Media Influences to the Development of Body Satisfaction and Self-esteem in Young Girls: A Prospective Study. *Developmental Psychology*, 42(5), 929-936.
- Efeoğlu, E. İ., (2006). İş Aile-Yaşam Çatışmasının İş Stresi ve Örgütsel Bağlılık Üzerindeki Etkileri: İlaç Sektöründe Bir Araştırma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Doktora Tezi.
- Eray, Ş., Zengin, A., Şahin, V., Turan, S., ve Mutlu, C. (2022). Çocuklarda ve Ergenlerde Beden Kitle İndeksi, Duygusal-Davranışsal Sorunlar ve Prososyal Davranışlar Arasındaki İlişki. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 48(2), 131-136.
- Eryılmaz, A. (2011). Yaşam boyu gelişim yaklaşımı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1), 49-66.
- Erkal, S., ve Pek, H. (1993). Changes in body image and role of the nurse. *Nursing Journal*, 7, 61-71.
- Erten, H. (2012). Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri, akran ilişkileri ve okula uyum düzeyleri arasındaki ilişkilerin izlenmesi (*Master's thesis*).

- Evans, I. D. (2002). The relationship between sociometric status of preschool children and parenting styles. Unpublished Master Thesis. University of North Texas, USA.
- Fallon, A. (1990). Culture in the mirror: sociocultural determinants of body image.
- Fidan, N. (1986). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Fraenkel RJ & Wallen EN (2006) Eğitimde Araştırma Nasıl Tasarlanır ve Değerlendirilir. McGraw-Hill, New York.
- Grabe, S., & Hyde, J. S. (2006). Ethnicity and body dissatisfaction among women in the United States: a meta-analysis. *Psychological bulletin*, 132(4), 622.
- Griffiths, L. J., Wolke, D., Page, A. S., & Horwood, J. P. (2006). Obesity and Bullying: Different Effects for Boys and Girls. *Archives of Disease in Childhood*, 91(2), 121-125.
- Groesz, L. M., Levine, M. P., & Murnen, S. K. (2002). The effect of experimental presentation of thin media images on body satisfaction: A meta-analytic review. *International Journal of Eating Disorders*, 31(1), 1-16.
- Gülay, H. (2009). Okul öncesi dönemde akran ilişkiler. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(22), 82-93.
- Gümüş, M., Kale, M., ve Çakmak, S. (2022). Ebeveynlerin sosyal görünüş kaygı düzeylerine göre çocuklarının sosyal görünüşleri ile ilgili tutum ve davranış farklılıkları. *Cukurova Medical Journal*, 47(3), 1197-1209.
- Hamurcu, P. (2014). Obez bireylerde benlik saygısı ve beden algısının değerlendirilmesi. İstanbul Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hart, L. M., Damiano, S. R., & Paxton, S. J. (2016). Confident body, confident child: A randomized controlled trial evaluation of a parenting resource for promoting healthy body image and eating patterns in 2-to 6-year old children. *International Journal of Eating Disorders*, 49(5), 458-472.
- Hekimoğlu, F. M. (2019). Duygu düzenleme süreçleri, kadınsılık-erkeksilik algısı, beden memnuniyetsizliği ile yeme tutumları arasındaki ilişki: Bir model önerisi. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

- Hoff, E. (2003). The Specificity of Environmental Influence: Socioeconomic Status Affects Early Vocabulary Development Via Maternal Speech. *Child Development*, 74(5), 1368-1378.
- Hurlock, E. B. (1950). *Child development*. Ratna Sagar.
- Hymel, S., Wagner, E., & Butler, L. J. (1990). Reputational bias: View from the peer group. *Peer rejection in childhood*, 1, 156-186.
- Jones, D. C. (2004). Body image among adolescent girls and boys: A longitudinal study. *Developmental Psychology*, 40(5), 823-835.
- Kadim, M. (2023). Duygusal Gelişim. *Eğitimin Kavramsal Temelleri-8: Eğitim Psikolojisi*, 91.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Cultural contextualism without complete relativism in the study of human development.
- Kağıtçıbaşı, Ç., Üskü, A., & Uzun, E. (2000). Kültürel psikoloji: Kültür bağlamında insan ve aile.
- Kale, M., Hurşidi, S., ve Karaboğa, A. B. (2021). Okul öncesi dönemde beden algısı. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(34), 1408-1435.
- Kale, M. (Ed.). *Beden Algısı* (2023). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kale, M., Kaya, M.T. ve Deretarla-Gül E., *Body Image and Body Satisfaction in early. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2024 in press.
- Kanmaz, T. ve Şahin, FT (2022). Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği Ebeveyn ve Öğretmen Formlarının Geliştirilmesi. *Türk Araştırmaları-Eğitim Bilimleri*, 17 (3).
- Karaca, N. H., Gündüz, A., ve Neriman, A., (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Davranışının İncelenmesi. *Journal Of Theoretical Educational Science*, 4(2), 65-76.
- Kesebir, S., Kavzoğlu, S. Ö., ve Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatriye güncel yaklaşımlar*, 3(2), 321-342.
- Khodabakhsh, M. R., Borjali, A., Sohrabi, F., & Farrokhi, N. A. F. (2015). The role of emotion regulation difficulties as a mediator of the relationship between body image disturbance and disordered eating behavior. *International Journal of Pediatrics*, 3(2.1), 23-32.

- Koçkaya, S. ve Siyez, D. M. (2017). Okul öncesi çocuklarının çekingenlik davranışları üzerine oyun terapisi uygulamalarının etkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(1), 31-44.
- Levitt, D. H. (2004). Drive for thinness and fear of fat among college women: Implications for practice and assessment. *Journal of College Counseling*, 7(2), 109-118.
- Maccoby, E. E. (1998). The Two Sexes: Growing Up Apart, Coming Together. *Harvard University Press*.
- Mayers, A. (2013). Introduction to statistics and SPSS in psychology. Harlow: Pearson Education Limited.
- Metin-Aslan, Ö., ve Tuğrul, B. (2013). Anaokuluna devam eden çocukların oyun davranışları ve oyunlarında ortaya çıkan zorbalık davranışlarının incelenmesi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13, 27-41.
- Neumark-Sztainer, D., & Hannan, P. J. (2000). Weight-related behaviors among adolescent girls and boys: Results from a national survey. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 154(6), 569-577.
- Neves, C. M., Cipriani, F. M., Meireles, J. F. F., Morgado, F. F. D. R., & Ferreira, M. E. C. (2017). Body image in childhood: an integrative literature review. *Revista Paulista de Pediatria*, 35, 331-339.
- O'Dea, J. A. (2012). Body image and self-esteem.
- Olson, SL ve Brodfeld, PL (1991). Okul öncesi erkek çocuklarda akran reddi ve dışsallaştırma davranış sorunlarının değerlendirilmesi: Kısa süreli boylamsal bir çalışma. *Anormal Çocuk Psikolojisi Dergisi*, 19, 493-503.
- Oral, B., ve Çoban, A. (2020). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi.
- Orhan, R., ve Ayan, S., (2018). Psiko-Motor Ve Gelişim Kuramları Açısından Spor Pedagojisi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 523-540.
- Oruç, C., Tecim, E., ve Özyürek, H. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Kişilik Gelişiminde Rol Modellik Ve Çizgi Filmler. *Ekev Akademi Dergisi*, 15(48), 281-297.
- Öcal, T., ve Metin, S. N., (2022). Okul takımlarına katılan ve katılmayan ortaokul öğrencilerinin dijital oyun bağımlılığı ve akran ilişkilerinin incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(Özel Sayı 2), 727-737.

- Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 420-440.
- Özbey, H., ve Gültekin, M. (2021). Lise öğrencilerinde beden algısı ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin medya ve farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Afyon Kocatepe üniversitesi sosyal bilimler dergisi*, 23(2), 429-441.
- Özcan, H., Subaşı, B., Budak, B., Çelik, M., Gürel, Ş. C., ve Yıldız, M. (2013). Ergenlik ve genç yetişkinlik dönemindeki kadınlarda benlik saygısı, sosyal görünüş kaygısı, depresyon ve anksiyete ilişkisi. *Journal of mood disorders*, 3(3), 107-13.
- Özdemir, O., Özdemir, P. G., Kadak, M. T., ve Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik Gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 566-589.
- Papalia, D. E., Olds, S. W., & Feldman, R. D. (2002). Human Development. *McGraw-Hill*.
- Puhl, R. M., & Latner, J. D. (2007). Stigma, Obesity, and the Health of the Nation's Children. *Psychological Bulletin*, 133(4), 557-580.
- Ricciardelli, L. A., & McCabe, M. P. (2001). Children's body image concerns and eating disturbance: A review of the literature. *Clinical Psychology Review*, 21(3), 325-344.
- Ricciardelli, L. A., & Yager, Z. (2016). Adolescence and Body Image: From Development to Preventing Dissatisfaction. Routledge.
- Schilder, P., (1950). The Image and Appearance of the Human Body New York: *Int. J. Univ. Press*.
- Seçer, İ. (2015). *Psikolojik test geliştirme ve uyarlama süreci: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Anı Yayıncılık.
- Sefer, N. E. (2018). Piperazinin *Galleria mellonella*'nın yaşama ve gelişimi üzerine etkisi. *Karaelmas fen ve mühendislik dergisi*, 8(1), 365-372.
- Shapka, J. D., & Keating, D. P. (2005). Structure and Change in Self-Concept During Adolescence. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement*, 37(2), 83.
- Shroff, H., & Thompson, J. K. (2006). The tripartite influence model of body image and eating disturbance: A replication with adolescent girls. *Body image*, 3(1), 17-23.
- Slade, P. D. (1994). What is body image?. *Behaviour research and therapy*.

- Slaughter, V., & Goffin, K. (2015). Young Children's Understanding of Body Image. In J. Benson (Ed.), *Advances in Child Development and Behavior* (Vol. 48, pp. 197-228). Elsevier.
- Smolak, L., & Levine, M. P. (2001). Body image in children.
- Smolak, L. (2004). Body image in children and adolescents: where do we go from here? *Body image*, 1(1), 15-28.
- Sönmez, S., ve Erkul, R. (2018). Pre-School Teacher Candidates' Beliefs and Conditioned Judgments Regarding Children's Body Image. *Journal on Educational Psychology*, 11(4), 23-31.
- Söylemez, M. M. (2016). Mahfuzat: Batı Afrika'da Bir İslam Cumhuriyeti: Moritanya. *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 135-157.
- Staub, R. (2005). The roots of goddness: The fulfillment of basic human needs and the development of caring, helping, and non-aggression, inclusive caring, moral courage, active bystandership, and alturism born of suffering. *Nebraska Symposium on Motivation*, 51, 33-72.
- Tabachnick and Fidell, 2013 B.G. Tabachnick, L.S. Fidell Using Multivariate Statistics (sixth ed.)Pearson, Boston (2013).
- Talu, E. (2020). Ergenlerde beden imajı algısının kimlik gelişimi sürecine etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 1116-1135.
- Taş, D., Ünlü, H., Çopur,Ö, E., Tüzün, Z., ve Özcebe, I. H. (2017). Ergenlerde beden algısının yaşam kalitesi ve öz yeterlilik ile ilişkisi. *Journal of Dr. Behcet Uz children's hospital*, 7(2).
- Tatangelo, G., & Ricciardelli, L. A. (2013). Children's body image and social comparisons with peers and the media. *Journal of Health Psychology*, 18(4), 458-468.
- Tatlilioğlu, K. (2013). Beş faktör kişilik kurami bağlamında kişilik kavramına genel bir bakış. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(6), 128-146.
- Tatlilioğlu, K. (2012). Okul Öncesi Dönemde Anne-Baba Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkisi. *Turan-Sam*, 4(15), 83-91.

- T.C. Sağlık Bakanlığı, Beden Kitle İndeksi, 2024, <https://sbn.saglik.gov.tr/BKindeksi.aspx>, s.1, e.t.:21/05/2024.
- Tiggemann, M. (2001). The impact of adolescent girls' life concerns and leisure activities on body dissatisfaction, disordered eating, and self-esteem. *Journal of Adolescent Research*, 16(4), 349-367.
- Tsiros, M. D., Olds, T., Buckley, J. D., Grimshaw, P., Brennan, L., Walkley, J., ... & Coates, A. M. (2009). Health-related quality of life in obese children and adolescents. *International journal of obesity*, 33(4), 387-400.
- Tucker, P. (2008). The physical activity levels of preschool-aged children: A systematic review. *Early childhood research quarterly*, 23(4), 547-558.
- Turan, D. E., & Aral, N. (2008). A Study On THE Vimsel Perception Behaviour Of 60-71 Mounth Children İn Low Socio-Economic Level Who Attend and Do Not Attend Preschool (Konya City Sample) Change And Challenge İn Education (Edi. LS Woodcock). *A Them Institute For Education And Research*, 87-100.
- Turhan, B., ve Özbay, Y. (2016). Erken çocukluk eğitimi ve nöroplastisite. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 54-63.
- Truby, H., & Paxton, S. J. (2002). Development of the children's body image scale. *British journal of clinical psychology*, 41(2), 185-203.
- Tuncer, B. (2023). Sosyal Gelişim. Eğitimin Kavramsal Temelleri-8: Eğitim Psikolojisi, 115.
- Uğur, H. (1998). Ana sınıfı Eğitiminin Sosyalleşmedeki Rolü ve Öğrencileri Sosyalleştirme Açısından Özel ve Devlet Anasınıflarının Karşılaştırılması. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Uluyol, F. M. (2016). Cinsiyet kimliği ve cinsel yönelime bağlı zorbalığa maruz kalma, sosyal destek ve psikolojik iyilik hali arasındaki ilişki. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 19(2), 87-96.
- Yıldırım, Y. (2016). Eğitim sosyolojisi perspektifi ile Piaget ve Vygotsky'nin bilişsel gelişim kuramları üzerine sosyolojik bir analiz denemesi. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 5(2), 617-628.

- Young, R., & Sweeting, H. (2004). Adolescent Bullying, Relationships, Psychological Well-being, and Gender-atypical Behavior: A Gender Diagnosticity Approach. *Sex Roles*, 50(7-8), 525-537.
- Zarbatany, L., McDougall, P. ve Hymel, S. (2000). Akran kültüründe cinsiyete göre farklılaştırılmış deneyim: ergenlik öncesi dönemde yakınlığa bağlantılar. *Sosyal Gelişim* , 9 (1), 62-79.
- Zaccagni, L., Masotti, S., Donati, R., Mazzoni, G., & Gualdi-Russo, E. (2014). Body image and weight perceptions in relation to actual measurements by means of a new index and level of physical activity in Italian university students. *Journal Of Translational Medicine*, 12, 42.
- Zebrowitz, L. A., & Montepare, J. M. (2008). Social psychological face perception: Why appearance matters. *Social and personality psychology compass*, 2(3), 1497-1517.
- Ziyalar, A. (1980). Sosyal Psikiyatri. İstanbul: *Yüce Yayınları*, 259-265.
- Wang, F., & Veugelers, P. J. (2008). Self-esteem and Cognitive Development in the Era of the Childhood Obesity Epidemic. *Obesity Reviews*, 9(6), 615-623.

EKLER

Ek A. Tez Etik Kurulu İzin İstek Formu

[illegible]

Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE		Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, ... / / 20..... - / / 20..... tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi taraflarımızca uygundur.				
OY ÇOKLUĞU İLE						
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

XXK

Ek B. Bilgilendirilmiş Onam Formu

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ETİK KURULU

Bu formun amacı katılmanız rica edilen araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır.

Bu kapsamda “Okul Öncesi Dönemde Beden Algısı İle Akran İlişkilerinin İncelenmesi” başlıklı araştırma “Psk. İlker ALTUN” tarafından **gönüllü katılımcılarla** yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Bu araştırmaya **katılmama** hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan çıkabilirsiniz. Bu formu onaylamanız, **araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** anlamına gelecektir.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Beden Algısı İle Akran İlişkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırmanın Yürütüleceği Yer: Mersin

Çalışmaya Katılım Onayı:

Katılmam beklenen çalışmanın amacını, nedenini, katılmam gereken süreyi ve yeri ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak çalışma süresince üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunuldu. Bu çalışma ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Islak imzası ile***)

Adı-Soyadı:

İmzası***:

Araştırmacının

Adı-Soyadı: İlker ALTUN

e-posta:

İmzası: (Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

***Online yapılacak uygulamalarda, ıslak imza yerine, bilgilendirilmiş onam formunun anketin ilk sayfasındaki en üst bölümüne yerleştirilerek katılımcıların kabul ediyorum onay kutusunu işaretlemesinin istenilmesi gerekmektedir.

Ek C. Kişisel Bilgi Formu

Değerli katılımcı, Bu form “Okul Öncesi Dönemde Beden Algısı İle Akran İlişkilerinin İncelenmesi” başlıklı araştırma kapsamında “Psk. İlker ALTUN” tarafından gönüllü katılımcılarla yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır.

Araştırmacı: Psk. İlker ALTUN

Araştırmanın Amacı: Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Beden Algısı İle Akran İlişkileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çalışmaya Katılan Çocuğun,

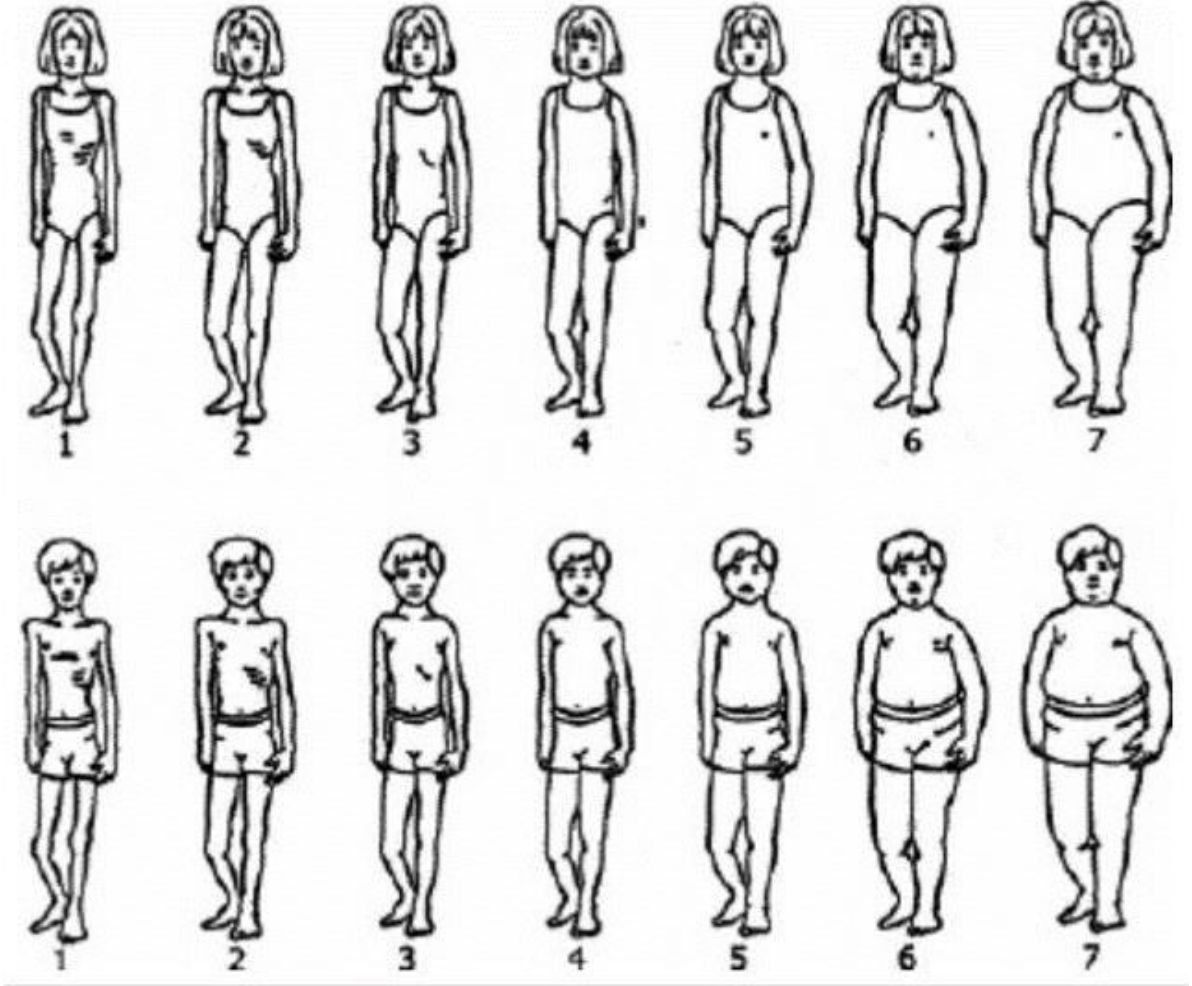
Cinsiyeti: E K

Yaşı: 4 5 6

Vücut Kitle Endeksi İçin Boy-Kilo:

Anne Eğitim Durumu: İlkokul Ortaokul Lise Ön lisans Lisans

Baba Eğitim Durumu: İlkokul Ortaokul Lise Ön lisans Lisans

Ek D. Resimli Beden Algısı Ölçeği

Ek E. Okul Öncesinde Akran İlişkileri Ölçeği (Öğretmen Formu)

Öğrencinizin okulda kurduğu akran etkileşimlerini düşünün. Gördüğünüz veya duyduklarınıza göre öğrencinizin aşağıdaki davranışları ne kadar sıklıkta gösterdiğini belirtiniz.	Hiçbir zaman	Çok az	Ara sıra	Çoğu zaman	Her zaman
1.Akranlarına karşı kınıcı davranışlar (utandırmak, bağırarak, üzmek vb.) sergiler.					
2.Akranlarını suçlar.					
3.Akranları ile konuşurken uygunsuz sözcükler (küçümseyici, argo, emir kipi vb.) kullanır.					
4.Akranları ile sorunlarını çözmede saldırganca bir tavır takınır.					
5.Akranları tarafından üstü başı kirletilir.					
6.Kurallı oyunlarda kurallara uymayarak arkadaşlarına zorluk çıkarır.					
7.Akranlarının oyunlarına müdahalede bulunur.					
8.Akranlarının oyunlarını bozar.					
9.Akranlarını tehdit eder.					
10.Akranlarını yapmak istemedikleri şeylere zorlar.					
11.Akranlarının isimleri, giysileri, eşyaları vb. ile alay eder.					
12.Akranlarını rahatsız eder.					
13.Akranlarını kızdırır.					
14.Akranlarına vurur.					
15.Akranlarının eşyalarına kasten/ bilerek zarar verir.					
16.Akranının elindeki nesneyi zorla alır.					
17.Akranlarıyla iletişim kurmaya çekinir.					
18.Akranları ile sözlü iletişim başlatmakta zorlanır.					
19.Akranlarının sözlerini kesmeden onları dinler.					
20.Yetişkin desteği olmadan akranlarıyla iletişim başlatabilir.					
21.Akranlarından uzak kaldığında özlemini dile getirir.					
22.Akranlarıyla göz kontağı kurarak konuşur.					
23.Akranlarının sohbetine katılır.					
24.Akranlarıyla iletişimini sürdürür.					
25.Çok sayıda akranı ile etkileşim hâlinindedir.					
26.Akranlarını sevdiğini gösterir.					
27.Kolay arkadaşlık kurar.					
28.Grupla oynanan oyunlarda bulunmaktan zevk alır.					
29.Akranları tarafından sevilir.					
30.Akranlarıyla şakalaşmaktan keyif alır.					
31.Akranları ile iyi geçinir.					
32.Akranlarını oyuna davet eder.					
33.Akranları ile ilişkilerini yürütmekte zorlanır.					
34.Akranları tarafından rahatsız edilir.					
35.Akranları tarafından eşyaları zorla elinden alınır.					
36.Yeni arkadaş edinmekte zorlanır.					
37.Akranları onu yapmadığı şeylerden dolayı suçlar.					

Ek F. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Tez Etik İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.04.04-2400003351
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Kararı Alınması Hk.

22.04.2024

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: Rektörlük Makamının 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazısı.

İlgi tarihli yazı kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji ve İngiliz Dili Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programlarında tez aşamasında kayıtlı İlker ALTUN, Berfin OĞRAŞ, İnci AKKUZU isimli öğrencilere ait tez evraklarının "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayı" alınmak üzere Ek'te sunulmuş olduğunu arz ederim.

Prof. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : Öğrencilere Ait Dosya.

Ek G. Çağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul İzni

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2400003674
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

06.05.2024

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

- İlgi : a) 22.04.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400003351 sayılı yazınız.
b) 25.04.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400003443 sayılı yazınız.
c) 19.04.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400003293 sayılı yazınız.
ç) 17.04.2024 tarih ve E-23867972- 050.04.04-2400003192 sayılı yazınız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen Mertcan ÇİFTKOÇ, Zekeriya DURMAZ, Cennet Tansu DOĞRU, İlker ALTUN, Berfin OĞRAŞ ve İnci AKKUZU isimli öğrencilerimize ait tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

Ek H. Çağ Üniversitesi Tez Anket İzin İstek Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-044-2400003788
Konu : İlker ALTUN'un Tez Anket İzni
Hk.

09.05.2024

DAĞITIM YERLERİNE

Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji tezli yüksek lisans programında kayıtlı İlker ALTUN isimli öğrencinin "Okul öncesi dönemde beden algısı ile akran ilişkilerinin incelenmesi" başlıklı tezi birinci tez danışmanı Çukurova Üniversitesi öğretim üyesi Doç. Dr. Soner ÇAKMAK, ikinci tez danışmanı Üniversitemiz öğretim üyesi Doç. Dr. Mustafa KALE danışmanlığınca yürütülmektedir. Adı geçen öğrenci çalışmasında, Müdürlüğünüz bünyesindeki Mersin ili Akdeniz, Anamur, Aydıncık, Bozyazı, Çamlıyayla, Erdemli, Gülnar, Mezitli, Mut, Silifke, Tarsus, Toroslar, Yenişehir ilçelerinde bulunan özel ve devlet okullarında ana sınıfı ve ana okullarında eğitimlerine devam eden 4-6 yaş aralığında olan öğrencileri kapsamak üzere kopyası Ek'lerde sunulan anket uygulamasını yapmayı planlamaktadır. Üniversitemiz Etik Kurulunda yer alan üyelerin onayları alınmış olup, izin verilmesi hususunu bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör

Ek : Anket dosyası.

Dağıtım:

Gereği:

T.C.Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğüne

Bilgi:

Mersin Valiliğine

Ek I. Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü Tez Anket İzin Yazısı

T.C.
MERSİN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-34776202-605.01-102977886

24/05/2024

Konu : İlker ALTUN 'un
Araştırma İzin Onayı

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Çağ Üniversitesi Rektörlüğünün 09.05.2024 tarihli ve 2400003788 sayılı yazısı.
b) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 1563890 sayılı "Ara tırma Uygulama zınleri" Komulu (2020/2 No'lu) Genelgesi.

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Psikoloji tezli yüksek lisans programı öğrencisi İlker ALTUN 'un "Okul Öncesi Dönemde Beden Algısı İle Akran İlişkilerinin İncelenmesi" komulu izin talebine ilişkin ilgi (a) yazı ve eklerine istinaden, ilgi (b) Genelge doğrultusunda düzenlenen 21.05.2024 tarihli uygun komisyon görüşü ve çalışma programı ilişikte sunulmuştur.

Araştırmanın, 2023-2024 eğitim öğretim yılında, Mersin ilindeki Özel bağımsız anaokulu, resmi anasınıfı, özel anasınıfı, resmi bağımsız anaokullarında öğrenim gören öğrencileri yönelik olarak, eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, gönüllülük esasına dayalı olarak, uygulama sırasında mütihlülü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçları kullanılarak çalışmaya konu kişiler ve aile üyelerinden ad soyad, telefon, adres, din, mezhep, etnik gruba mensubiyet gibi hassas bilgilerin istenmemesi ve uygulama sonucunda hazırlanacak raporun basılı ve dijital ortamda, tarafımıza gönderilmesi şartı ile Müdürlüğümüzce uygun değerlendirilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Ohurlarınıza arz ederim.

Fazilet DURMUŞ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
Adem YILMAZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:

1-Komisyon Görüşü (2 Sayfa)

2-Yazı (42 Sayfa)

T.C.
MERSİN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-34776202-605.01-103141313
Konu : İlker ALTUN 'un
Araştırma İzin Onayı

27.05.2024

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Çağ Üniversitesi Rektörlüğünün 09.05.2024 tarihli ve 2400003788 sayılı yazısı.
b) Valilik Makamının 24.05.2024 tarihli ve 102977886 sayılı Oluru.

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Psikoloji tezli yüksek lisans programı öğrencisi İlker ALTUN 'un "Okul Öncesi Dönemde Beden Algısı İle Akran İlişkilerinin İncelenmesi" konulu izin talebi ilgi (a) yazı ile bildirilmiştir.

Söz konusu araştırmanın, 2023-2024 eğitim öğretim yılında, Mersin ilindeki özel ve resmi anaokulu ile anasınıflarında öğrenim gören öğrencileri yönelik olarak, eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, gönüllülük esasına dayalı olarak, uygulama sırasında mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçları kullanılarak çalışmaya konu kişiler ve aile üyelerinden ad soyad, telefon, adres, din, mezhep, etnik gruba mensubiyet gibi hassas bilgilerin istenmemesi ve uygulama sonucunda hazırlanacak raporun basılı ve dijital ortamda, tarafımıza gönderilmesi şartı ile uygun görüldüğüne dair ilgi (b) Olur ve ekleri ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Fazilet DURMUŞ
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:
1-Valilik Oluru (1 Sayfa)
2-Veri Toplama Araçları (3 Sayfa)

Dağıtım:
13 İlçe Kaymakamlığına
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)
Çağ Üniversitesi Rektörlüğüne

Ek İ. Tez Konusu-Başlığı Değişikliği Formu

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI TEZ KONUSU-BAŞLIĞI DEĞİŞİKLİĞİ FORMU	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE	
Tarih/Date: 27/09/2024	
Aşağıda bilgileri verilen tez savunma sınavı yapılan öğrencinin tez konusunun, başlığının önerildiği şekilde değiştirilmesi uygun görülmüştür. Gereğini saygılarımla arz ederim.	
Yapılan Tez Savunma Sınavı Bilgileri: Tarih/Date: 27/09/2024 Saat/Time: 15.00 Yer/Place: ÇAĞ ÜNİV. SOSYAL BİLİMLER ENST. SOBE-1 DERSLİĞİ	
(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır) Dr. Öğr. Üyesi Kahraman KIRAL (Anabilim Dalı Başkanı) Department Chair (Unvanı, Adı, Soyadı, Tarih, İmzası)	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ / ABOUT THE STUDENT	
Adı Soyadı/Name-Surname:	İlker ALTUN
Öğrenci No/No:	2022011057
Anabilim Dalı/Department:	PSİKOLOJİ
Öğrencinin İmzası	(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)
Statüsü/Status:	☒ Y.Lisans / MA
ESKİ VE ÖNERİLEN TEZ KONUSU, BAŞLIĞI İLE İLGİLİ BİLGİLER / ABOUT THE PREVIOUS AND CURRENT THESIS TOPIC	
ESKİ TEZ KONUSU, BAŞLIĞI/ PREVIOUS TOPIC OF THE TITLE	OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE BEDEN ALGISI İLE AKRAN İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ
YENİ TEZ KONUSU, BAŞLIĞI/ CURRENT TITLE (TÜRKÇE)	OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ BEDEN ALGISI İLE AKRAN İLİŞKİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
YENİ TEZ KONUSU, BAŞLIĞI/ CURRENT TITLE (İNGİLİZCE)	EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN BODY IMAGE AND PEER RELATIONSHIPS IN PRESCHOOL CHILDREN
1.TEZ DANIŞMANININ UNVANI – ADI – SOYADI – KURUMU – BÖLÜMÜ – UZMANLIK ALANI – İMZASI – TARİHİ (Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır) Doçent Doktor Soner ÇAKMAK- Çukurova Üniversitesi- Ruh Sağlığı ve Hastalıkları	
2.TEZ DANIŞMANININ UNVANI – ADI – SOYADI – KURUMU – BÖLÜMÜ – UZMANLIK ALANI – İMZASI – TARİHİ (Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır) Doçent Doktor Mustafa KALE- Çağ Üniversitesi- Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN UNVANI – ADI – SOYADI – İMZASI – TARİHİ (Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır) Profesör Doktor H. Mahir FİSUNOĞLU- Çağ Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü	